

Xəbər
Saatlıda qan donduran olay: intihar edəcəyini yazan azyaşlının meyiti tapıldı
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5 iyun 2017-ci il Bazar ertəsi № 119 (6733) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kritik görüşlər və fürsətlər ayı - Bakı yenə episentrdə...

İyunda Azərbaycana, Qarabağın taleyinə dəxli olan 5 önəmli hadisə gözlənilir; Bakı bu aya ordumuzun möhtəşəm hərbi paradi ilə də akkord vura bilər, 25 il öncəki hərbi uğuru təkrarlamaqla da...
yazısı səh.8-də

Azərbaycanda Rusiyaya bağlı "5-ci kolon" təhlükəsi böyüyür

yazısı səh.3-də

Qərbdəki "beyin mərkəzi": "Qarabağın 2-ci Suriya böhranına çevrilmə riski var..."

yazısı səh.11-də

Həbs təhlükəsi ilə üzləşən generalın qulluqçusu: "Qızı gəlib mənə dedi ki..."

yazısı səh.13-də

Putinə ÜAK-la bağlı müraciətlər artır - nəticə olacaqmı?

yazısı səh.6-də

İŞİD-in "paytaxtı" uğrunda əməliyyat başladı - Türkiyəsiz...

yazısı səh.4-də

"London yenidən qana bələndi - budəfəki terror aktının əsas hədəfi

yazısı səh.12-də

Yay istirahətini planlaşdıranlar bu yazını oxusun

yazısı səh.15-də

Uşaqların təhlükəsinə çevrilən smartfonlar - çıxış yolu nədir?

yazısı səh.14-də

Ramazan ayının 10-cu günü

İftar 20.24, İmsaq 03.11-dək (QMI)
10-cu günün duası: "İlahi, bu gün mənə Sənə təvəkkül edənlərdən qərar ver! Belə bir gündə Sənin hüzurunda yaxşı işlərə müvəffəq olanlardan hesab et! Məni Öz ehsanıyla yaxın bəndələrimdən qərar ver! Ey istəyənlərin Son İstəyi!" İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".
ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

Rəsmi Bakı Rusiyanın "yeni SSRİ" tələsinə düşmədi...

"SÜLH QUŞU" NUN YENİ KÜRD, LƏZGİ, TALİŞ PROJESİ - AZƏRBAYCANA TƏHLÜKƏ

Moskvada kürdlərə, ləzgilərə, talışlara, abxazlara, osetinlərə Rusiya pasportu paylanmasının görünən və görünməyən tərəfləri; Kremli SSRİ-nin bərpası ideyasının yeni variantlarını gündəmə gətirib...

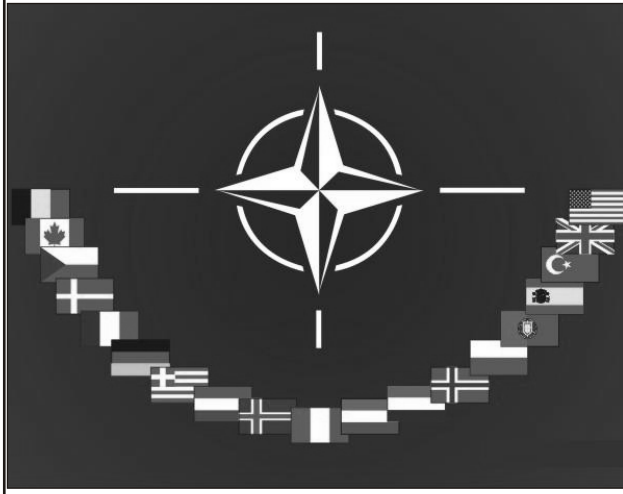
Bakı İŞİD və PKK-ya qarşı mübarizəni gücləndirməyə qərar verdi - qanun sərtləşir

Hakimiyyət "Terorçuluqla mübarizə haqqında" Qanuna dəyişiklik edərək "terrorçu" və "terror təşkilatı" anlayışları haqda bölümü genişləndirir; Azərbaycan elə bir riskli regionda yerləşir ki, ölkənin terrordan qorunması indi ən aktual məsələlərdən biridir...
yazısı səh.4-də

Hüquqşünas dollar krediti bataqlığından çıxmanın yolunu göstərdi
yazısı səh.10-da

Fazil Mustafa: "Ramazanda spirtli içkilərin reklamı cəmiyyətə hörmətsizlikdir"
yazısı səh.7-də

Elxan Şahinoğlu: "Azərbaycan əməliyyatlara başlasa, Moskva deyəcək ki..."
yazısı səh.9-da

Monteneqro NATO-ya daxil olmağın bədəlini ödəyir

Avropanın kiçik dövlətlərindən biri sayılan Monteneqro Sloveniya və Xorvatiyadan sonra Şimali Atlantika alyansına üzv olaraq qəbul edilən üçüncü keçmiş Yuqoslaviya respublikası oldu.

1999-cu ildə NATO təyyarələri tərəfindən bombalanan Monteneqro ölkənin təhlükəsizliyinin məhz Qərb demokratiyasını təmsil edən alyans daxilində möhkəmlənə biləcəyini düşündü. Buna görə də monteneqrolular Moskvanın qəzəbinə tuş gəldi. Kreml prosesin qarşısını almaqdan ötrü oradakı xüsusi nümayəndəsi Leonid Reşetnikovun əli ilə ölkədə hərbi çevriliş törətməyə cəhd göstərdi. Çevrilişin qarşısı qətiyyətlə alındı və günahkarlar həbs edildi.

Prokuror Milvoe Katniçin hazırladığı ittiham aktında bir qrup serb millətçisinin ölkənin həmin dövrdəki baş naziri Milo Cukanoviçi öldürməyi və parlamenti ələ keçirməyi planladığı göstərilir. Sənəddə Rusiyapərəst "Demokratik Cəbhə"nin özünü Monteneqronun yeni hökuməti olaraq elan etdikdən sonra onun NATO-ya üzvlüyünü dayandırmaq niyyətində olduğu bildirilir.

Məlum olub ki, çevriliş içəridən bir nəfər tərəfindən ələ verilib və Monteneqro polisi Rusiya xüsusi xidmət orqanlarının agentləri olduğu güman edilən 12 nəfəri həbs edib. 2-şəxs isə qaçmağı bacarıb. Bütün bunlar, hətta ABŞ prezidenti D.Trampın könülsüzlüyünə rəğmən, Monteneqronun Şimali Atlantika təşkilatına üzvlüyünə mane ola bilməyib.

Lakin görünür Moskvanın kin-kidurətinin həddi bundan sonra da bitən deyil. Belə ki, bu yaxınlarda Monteneqronun hakim partiyasından olan parlament üzvü Miodraq Vukoviç Belarusa hərəkət edərkən heç bir əsas olmadan Moskvanın Domodedovo aeroportunda saxlanılıb. Polis onun qırmızı diplomatik pasporta malik olmasına əhəmiyyət vermədən kameraya aparıb və 8 saat saxladıqdan sonra deportasiya edib. Bununla bağlı Britaniyanın "Financial Times" qəzetində məqalə yazılıb.

Vukoviç bunun adı intiqam aktı olduğunu söyləyib. Bundan başqa, Kreml Monteneqronu cəzalandırmaq məqsədilə ənənəvi və sevimli üsullarına da əl atıb. Belə ki, Rusiya sanitariya səbəbləri bəhanə göstərərək Monteneqro şərablarına embarqo qoyub. Bu isə Monteneqronun 10 milyon butulkalıq şərab ixracını Rusiya bazarından məhrum edir. Rusiya başqa yollarla rəsmi Podqoritsaya təzyiqli göstərməyə çalışır. Belə ki bu yaxınlarda Rusiya milyarderi Oleq Deripaskanın ona məxsus olduğunu iddia etdiyi alüminium zavodunun mənimlənməsi işi üzrə Monteneqro hökumətini Vyanada yerləşən Beynəlxalq Arbitraj məhkəməsinə verdiyi məlum olub.

Monteneqronun indiki baş naziri Duşko Markoviç isə ölkəsinin NATO və Avropa Birliyi kimi təşkilatlara doğru inteqrasiya istəklərindən əl çəkməyəcəyini bəyan edib. "Biz Moskvanın istənilən qərarına hazırıq. Heç kim bizi getdiyimiz yoldan döndərə bilməz", - o, jurnalistlərə bildirib.

□ **Vaqif HÜSEYN**

"Qaya Mətbuat Yayımı" MMC!

- **İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:**
- Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;
- Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;
- Tirajınızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
- Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan "Yeni Müsavat" - 0.60 AZN və bundan əlavə 2500 adda yerli və xarici nəşrlər.**
- Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.
- Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:**
- Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22**
- Respublikanın digər böyük şəhərlərinə də abunə qəbul olunur.

Faşist-ekstremist Limonov Qarabağda: XİN araşdırmağa başladı

Qarabağda, Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərinə Rusiyadan daha bir qalmaqallı ictimai fiqur-ekstremist, qatı millətçi və fəaliyyəti qadağan olunmuş bir sıra təşkilatlar yaratmış yazıçı Eduard Limonov səfər edib.

Virtualaz.org xəbər verir ki, Limonov Rusiyada nəşr edilən erməni qəzeti "Yerkramas"a müsahibəsində bildirib ki, Dağlıq Qarabağda təxminən bir həftəlik gəlib. Məqsədi isə özünün dediyi kimi, "türklərə qarşı nifrətini" bürüzə verməkdir. Və özünün bildirdiyi kimi, bu, onun Qarabağda ilk səfəridir.

"Məsələ çox sadədir - mənim antitürk mövqeyim. Mən Rusiyanın Türkiyəyə dair siyasətini yanlış hesab edirəm. Bu barədə mənim tərəfimdən çoxsaylı məqalələr yazılıb, hansı ki, heç kim bu haqda məndən xahiş etməmişdi. Bu məqalələrə müxtəlif adamlar reaksiya verdilər və mənimlə əlaqə saxladılar, Ermənistanə dəvət etdilər. Mən türklərə heç vaxt etibar etməmişəm. Rusiya tarixi bizi məcbur edir ki, onlara şübhə ilə yanaşaq və mənim başqa mövqeyim yoxdur" - Limonov deyib.

Eduard Limonov Rusiyada fəaliyyəti qadağan olunmuş Milli Bolşevik Partiyasının qurucusudur. Daha sonra o, "Başqa Rusiya" partiyasını və eyni adlı koalisiyanı yaradıb. Rusiya hakimiyyətinə qarşı "Narazıların marşı" adlı yürüşün təşkilatçılarından biridir. 2009-cu ildə prezidentliyə namizədliyini irəli sürüb, ancaq MSK onun namizədliyini

qeydə almayıb. Limonov vaxtilə Balkanlarda serblərin tərəfində Bosniya müsəlmanlarına qarşı vuruşub.

Ermənilərin ekstremist Limonovun anti-türk mövqeyindən istifadə edib onu Azərbaycan işğal altındakı ərazilərinə gətirməsi şübhəsiz ki, təbliğat məqsədinə xidmət edir və Bakı ləngimədən Limonovun barəsində mümkün tədbirləri görməli olacaq.

Xatırladaq ki, iki il əvvəl digər qalmaqallı və avantürüst rusiyalı xadim, 90-cı illərdə "Alisa" əmtəe birjasını qura

raq sürətlə milyonçuya çevrilmiş, daha sonra özünü tərkidünya pravoslav xadimi kimi qələmə verən German Sterliqov ailəsi ilə birlikdə Dağlıq Qarabağda "köçmüşdü". Lakin Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları onun barəsində cinayət işi açılıb axtarısa verdi, Rusiyadan Sterliqovun barəsində istintaq aparılmasını tələb etdi. Sterliqov Qarabağda qəfil gəldiyi kimi qəfil də geri

Bu gün Bakıda 29° isti olacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu, əsasən yağmursuz olacağı gözlənilir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, mülayim şimal-qərb küləyi gəcə və səhər ararib güclənəcək.

Havanın temperaturunun gecə 16-19° isti, gündüz 25-30° isti olacağı gözlənilir. Bakıda gecə 17-19° isti, gündüz 27-29° isti olacağı gözlənilir. Atmosfer təzyiqi 764 mm civə sütunu, nisbi rütubət gecə 65-75 %, gündüz 40-50% təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarına gəlincə, səhər hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq, lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə şimşək çaxacağı, qısamüddətli yağış yağacağı ehtimalı var. Səhər ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq, qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə ararib güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 15-20° isti, gündüz 28-33° isti, dağlarda gecə 7-12° isti, gündüz 17-22° isti olacağı gözlənilir.

Rusiyada Ermənistandakından çox erməni yaşayır

Bu gün Rusiyada ermənilər öz tarixi vətənlərindən çoxdurlar - təxminən 2,5 milyondurlar. İstipress xəbər verir ki, bunu "Exo Moskvi" radiostansiyasının efirində Cənubi Qafqaz respublikasının Rusiyadakı səfəri Vardan Toqanyan bildirib.

Ancaq İrəvanda yaşayan ekspertlər bu rəqəmi təkbiz edirlər. İrəvandakı Qafqaz İnstitutunun əməkdaşı Hrant Mikaelyan hesab edir ki, Rusiyada 2,5 milyon erməninin yaşaması barədə verilən rəqəmlər düzgün deyil. "İlk dəfə bu rəqəmi Rusiya Federasiyasının erməni icmasının liderləri bildirmişdilər. Onlar üçün bu cür rəqəmlərlə çıxış etmək yararlı idi. Bununla onlar öz nüfuzlarını artırırdılar", - deyir Mikaelyan bildirir.

Amma ekspertin iddiasını statistika təkbiz edir. Ermənistan statistika xidmətinin məlumatına görə, hər il ölkənin 33 min vətəndaşı birdəfəlik Rusiyaya mühacirət edir. Taqanyanın dediklərini daha öncə Rusiya prezidenti Vladimir Putin də səsəndirmişdi. O da demişdi ki, Rusiyada ermənilər Ermənistandakından daha çoxdur. Yeni Mikaelyanın təsvir etdiyi mənzərə Ermənistanı böyük sona daha tez yaxınlaşdırır.

Rusiyada elektrik 9 nəfəri qətlə yetirdi

Rusiyanın Tver vilayətində "50 illik Oktyabr" bağımlıq dərənəyinin 9 üzvü güllələnərək öldürülüb. APA-nın məlumatına görə, ilkin məlumata əsasən, Konakovsk rayonunun Redkino qəsəbəsində dərənəyə elektrik işləri görmək üçün çağırılmış elektrikle mübahisə olub.

Elektrik evə qayıdaraq silah götürüb və dərənəyə gələrək 6 kişi və 3 qadını güllələyib. 9 nəfəri qətlə yetirən şəxs saxlanılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Magistratura qəbul imtahanı keçirilib

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) dünən 2017/2018-ci tədris ili üçün ali təhsil müəssisələrinin və AMEA-nın magistraturalarına qəbul imtahanının ikinci mərhələsini keçirib. Virtualaz.org DİM-ə istinadən bildirir ki, imtahan Bakı, Naxçıvan və Gəncə şəhərlərində, ümumilikdə 29 imtahan binasında aparılıb.

İkinci mərhələdə bakalavrlara seçdikləri proqram üzrə 5-i açıq tipli olmaqla 50 test tapşırığı təqdim olunur (bəzi proqramlar üzrə isə bakalavrlar yazılı imtahan verəcəklər). Hər düzgün cavab bir balla qiymətləndirilir, səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir.

Qəbul imtahanının birinci mərhələsinin nəticələrinə görə müsabiqə şərtlərini ödəyən bakalavrların proqram seçimi 2017-ci il mayın 4-dən 22-dək aparılıb və 9522 nəfər qəbul proqramını seçərək təsdiqləyib. Onlardan 8664 nəfəri Azərbaycan bölməsi, 858 nəfəri rus bölməsi üzrə imtahan verəcək.

Bakalavrların 4027 nəfərini oğlanlar, 5495 nəfərini qızlar təşkil edir. 5621 nəfər ali təhsil müəssisələrinin bulki, 3901 nəfər isə əvvəlki illərin məzunudur. 19 bakalavr xarici ölkə vətəndaşdır.

Son zamanlar Azərbaycanda Rusiyaya bağlı "5-ci kolon"un fəallaşması müşahidə edilməkdədir. Yenə də ölkəmizin Rusiyaya birləşməsinin vacibliyi yönündə xəyanətkar fikirlər səslənməkdədir. Sosial şəbəkələrdə ara-sıra belə xain düşüncədə olanlara da rast gəlmək mümkündür.

Hətta iş o yerə çatıb ki, Milli Məclisin bəzi üzvləri, bəzi tanınmış şəxslərinin dilindən də bu yöndə mesajların verildiyinin şahidi oluruq. Sanki bu bədbəxtlər müstəqilliyimizin ən ali nemət olduğunu, tarix boyu Rusiyanın Azərbaycanın başına gətirdiyi bəlaları, ən azından ötən əsrin əvvəllərindən sonlarına qədər başımıza gətirdiyi müsibətləri unudublar. Nə qədər unutqan olasan ki, 25 il öncə 20% torpaqlarımızın məhz rusların hərtərəfli dəstəyi ilə ermənilər tərəfindən təcavüzə məruz qaldığını, Xocalıda rus alayının iştirakı ilə törədilən tarixi soyqırımı qulaqardı edəsən.

Amma görünən odur ki, bu xain qüvvələr rusların başımıza gətirdiyi sadalamaqla bitib-tükənməyən faciələri nəinki heçə sayır, hətta minlərlə şəhidimizin qanı hesabına əldə etdiyimiz dövlət müstəqilliyinin mövcudluğunu belə həzm edə bilmirlər. Dövlətin bu tipli xainlərə qarşı səbri müvafiq deyil, son zamanlar belə fikrin tərəfdarların artmasının gələn il ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkiləri ilə bağlı olduğu da qeyd olunur.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fərəc Quliyev bildirdi ki, son 200 ildə başımıza gələn müsibətlərin baskarının Rusiya olduğunu unutmamalıyıq: "Bizi daim imperiya siyasəti ilə əziblər. On, yüz minlərlə ziyalımızı, vətəndaşımızı məhv edib, bütün sərvətlərimizi talayıb, Vətənimiz iki hissəyə bölüblər. Bu günə qədər də ölkəmiz paramparçadır. Bir dövlətin istəkləri, strateji siyasəti ola bilər. Amma Azərbaycan tərəfdən kiminsə belə məsələlərə münasi-

Vətənə xəyanət ittihamı ilə həbs edib, ən ağır cəzaya məruz qoymaq lazımdır. Bu işləri Rusiya qurur. Onların burada agent şəbəkəsi var. Son vaxtlar onların ordumuzun içərilərinə sızmalarını gördük. Buradakı şəbəkə mütəmadi olaraq, bu işlərlə məşğuldur. Cəhənnəmə gədən özünə yoldaş axtarır. Rusiya bu gün iflas həddinə çatmış, getdikcə vəziyyəti pisləşəcək bir dövlətdir. Heç bir

Azərbaycanda Rusiyaya bağlı "5-ci kolon" təhlükəsi böyüyür

Fərəc Quliyev: "Onları Vətənə xəyanət ittihamı ilə həbs edib, ən ağır cəzaya məruz qoymaq lazımdır"

bət bildirməsi, Azərbaycanın müstəqilliyinə son qoyulması, vassala çevrilməsi kimi düşüncələr ağılının belə ucundan keçərsə, həmin şəxslər barəsində dərhal Vətənə xəyanət maddəsi ilə cinayət işi açılmalı, onlar ən ağır cəzaya məhkum olunmalıdırlar, hansı rəqəda olmalarından asılı olmayaraq - istər deputat olsun, istər hakimiyyətin hansısa strukturunda təmsil olunsun, istərsə də, müxalifətdə olsun. Ölkəmizə qarşı Rusiyanın mütəmadi şəkildə hansı məqsədlə olduğu ortadadır. Azərbaycan tərəfi birmənalı şəkildə nə qədər xoş münasibət göstərsə də, əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu bürüzə versə də, əməldə Rusiya ilə yaxşı münasibətləri sübut etsə də, xeyri yoxdur. Burada həm də Rusiyanın cənubuna investisiya qoyuluşunu, orada mə-

təblərin tikilişini nəzərdə tuturam. Onlar Neft Fondumuzun vəsaitlərini qəpik-quruşa çevirdilər. Buna Milli Məclisdə öz etirazımı kəskin şəkildə bildirmişəm. Xoş münasibətlərimizin fonunda Rusiya ölkəmizə qarşı "Milyarderlər ittifaqı"nı yaratdı, ardınca Milli Şurayı yaradaraq, ölkəmizi dağıtmağa çalışdı. Azərbaycanlıların Ümumrusiya Konqresini heç bir əsas olmadan ləğv etdi. Mütəmadi olaraq, xarici işlər naziri və başqa dövlət məmurları səviyyəsində Azərbaycana qarşı bəyanatlar verdi. Ermənistanın arxasında dayandı, onları silahlandırdı. Bu siyahını uzatmaq da olar. Son zamanlar Azərbaycanın konkret dostlarını müəyyən etməsinin, Qərbi institutları ilə əlaqələrini yüksək səviyyədə qurmasının, Amerika ilə münasibətlərin normal hala salmasının, NATO ilə əlaqələri inkişaf etdirməsinin fonunda Rusiya ölkəmizi bu qədər güclü görmək istəmir. Bütün bunların fonunda Rusiyanın münasibəti aydındır. Azərbaycan tərəfi bu istiqamətdə müəyyən işlər görməlidir. "5-ci kolon"dan yenə də istifadə etmək istəyəcəklər. Parlament və başqa strukturlarda Rusiyaya birləşmək yönündə sərəşəm fikirlər olacaqsa, bir daha deyirəm, həmin insanları

qonşusu ilə yaxşı münasibətləri qalmaqalı. Dünyada da heç bir dövlətlə normal münasibətləri yoxdur. Belə vəziyyətdə ətrafındakı münasibətlərin həll olunmasına çalışır. Bu yolla həmin ölkələri təzyiqlik altında saxlamaq, Ermənistan kimi təsir dairəsində saxlamaq istəyir. Bu dövlətlərarası bir müharibədir. Biz özümüz toparlanmalıyıq. Rusiyanın gücünü o qədər də böyütməyə ehtiyac yoxdur. Əgər biz daxilə ciddi şəkildə toparlansaq, nə Rusiya, nə də başqa dövlətlər ölkəmizin müstəqilliyinə xələf gətirə bilməzlər".

Deputat prezident İlham Əliyevin bu yöndə Respublika Günündəki çıxışında bəzi mesajları verdiyini də qeyd etdi: "Əlbəttə bunlar təzyiqlərdir. Amma Respublika Gününə bağlı prezidentin çox parlaq çıxışı oldu. O çıxışı ciddi şəkildə dəstəkləyirəm. Bu çıxış milli iradəmizə kifayət qədər köklənmişdi. Burada ölkəmizin sağlamlıq müxalifətinin də rolu böyükdür. Radikal müxalifət başqa dövlətlərin əlinə oynayıb. Bu gün normal müxalifət var. Mövcud situasiyanı dəyişmək gücündəyik. Rusiya ÜAK-ı onun üçün ləğv etdi ki, ələbaxan bir qurum yaratsınlar. Hazırda Azərbaycana qarşı qurulan ssenariləri, təzyiqlik planlarını birlikdə poza bilərik".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Yeni "Zori Balayan", yaxud Limonovu kim banlatdı?

Elşad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Əslində bu sətirləri iyun hadisələrinin ildönümündə yazmaq iqtidardır. Qiyamçı polkovnik Sürət Hüseynov rəhbərlik etdiyi korpusun şəxsi heyətini və hərbi texnikasını Xankəndinin 20-30 km-liyindən çəkib hakimiyət davası aparmasaydı, indi Rusiyanın faşist mövqeli yazıçısı Eduard Limonovun Qarabağda izi-tozu olmazdı. Özü də nəinki Limonovun...

Yazıçıları adətən, qan davasını bağlamaqda, sülhə çağırışlar etməkdə ad çıxarıblar, buna görə Nobel ödülməsinə layiq görülənlər də az deyil. Limonovsa sübut etdi ki, o, "Rusiyanın Zori Balayanıdır". Necə ki, Qarabağda uşaq qətlərində iştirak edib sonra da türk balalarının əzabla öldürülməsindən zövq aldığını alçaqcasına qələmə alan Balayan türkün varlığına nifrət toxumu səpməkdə davam edir, Limonov da eləcə...

Özü də Limonov türklərə, Türkiyəyə nifrətini Rusiyada nəşr edilən erməni qəzeti "Yerkramas"a müsahibəsində (!) açıq-aşkar izhar edib. Faktiki olaraq faşizm toxumu səpib Türkiyə və Azərbaycana qarşı. Ancaq ölkəmizə həqarət edən bu əclafa şimalda "dur" deyən yoxdur. Görünür, bu da növbəti təzyiqlik vasitəsidir. Bundan əvvəl Rusiyadan bir milyarder- German Sterliqov ailəsi ilə peyda olmuşdu Şuşada. Gah özü eşşək belində cıdır düzünü dolaşır, gah arvadı özge torpağında "moda" müsabiqəsinə girdi. Bu dəfə də Limonov oyunu başlayıb...

Belə hallara qarşı mövqeyimiz sərt olmalıdır. Çox yaxşıdır ki, Müdafiə Nazirliyi tam haqlı olaraq düşməyə hətta yayış məntəqələrinə də zərbə endirəcəyi xəbərdarlığını edib. Biz Ermənistan hakimiyyətinin, erməni qatillərinin bu şərəfsizliklərinin qarşılığında kifayət qədər humanistlik göstərməmişik. Qarabağdakı mülki vətəndaşlarımıza da hər zaman sözümüz bu olub ki, Azərbaycan qanunlarına tabe olanlarla işimiz olmayacaq. Üstəlik, məsələni dinc yolla həll etməyə üstünlük verdiyimizi məlum platforma ilə də nümayiş etdirdik. Ancaq bunun qarşılığında yalnız namərdlik görmüşük.

Qarabağdakı girov ermənilər də seçim etməlidirlər, düşünməlidirlər ki, Azərbaycan ikinci erməni dövlətinin yaradılması ilə barışacaq. Kimsə insan haqları, beynəlxalq hüquq nağıllarından danışmasın. Beynəlxalq hüquq olsaydı, Xocalının dinc sakinlərini bir gecədə məhv edənlər çoxdan Haaqa Tribunalı qarşısında dayanmışdırlar. Ancaq Xocalıda türk olduqları üçün insanları qətlə yetirdiyini açıq etiraf edən Sərkisyanı kürsülərə dəvət edirlər, onunla yalnız (!?) sülhlə danışmağı zəruri sayırlar.

Bunun nəticəsidir ki, Limonov kimilər "ora getmək olmaz, savaşı nə qədər" demək əvəzinə, Qarabağa səfər təşviqatı aparır. İmkan vermək olmaz ki, işğal zonası şirkətlər üçün "azad iqtisadi zona", turistlər (ən çox turist Rusiyadan gəlməsi də təsadüfi deyil-E.P.) üçünsə "havayı cənnət"ə çevrilsin.

Qarabağ müharibəsinin əfsanəvi qəhrəmanlarından biri Etibar Əmiraslanov deyirdi ki, Ermənistan bizim kəndlərimizi atəşə tutan anda biz də onların kənd-kəşəyinə mərmilər yağdırmalıyıq. Yeni erməni əhali özünün xilasını naminə əsgərinin üstünə gedəcək, onu lənətləyəcək. Bizim humanizməmizdən istifadə edən işğalçı ordu adətən, erməni kəndlərinin arxasında mövqe tutur, alçaqcasına mülki sakinlərdən "meşin" kimi istifadə edir. Necə ki, xeyli vaxtdır ordumuzun "əlinin içindəki" Talış kəndinə erməni əhalini qaytarmağa çalışırlar. Düşməyə dərs verməliyik, Sərkisyanın öz dili ilə ona cavab qaytarmalıyıq. Yoxsa turist də gələcək, aeroport da açılacaq...

Unutmayaq, Limonovun banlaması da elə-belə məsələ deyil, yeni "Aleksandr Lapşin" layihəsidir, bu dəfə "limon" formasında. Azərbaycan XİN-i rəsmi mövqə bildirib, adını "qara siyahı"ya salıb. Ancaq Qarabağa qanunsuz gələnlərin qara siyahısı bizi xilas etməyəcək. Dərinliklərə, elə yayış məntəqələrinə, mis mədənlərə endirilən nöqtəli zərbələr Qarabağa gələn rus turistləri, bolşevik Limonov kimilərini də çəkindirəcək. Ermənilərin Qarabağ turizmindən gəlir götürmək niyyətini onların gözündə qoymaq lazımdır.

Həm də Limonovun "türkə nifrətinə görə" Qarabağa gəlirdi barədə rəsmi səviyyədə qardaş Türkiyəni də xəbərdar etməliyik. Bu fakt bir daha sübut edir ki, Qarabağ təkəz Azərbaycanın məsələsi deyil, bura türk torpağı, biz türk olduğumuz üçün beləyə düçar olmuşuq. Elə isə türkə nifrət edənlərlə haqq-hesab günündə Azərbaycan və Türkiyənin bir yerdə olmasına əşhədü-ehtiyac var. Kəsəsi, Türk ordusu 99 ildə ikinci kərə Azərbaycana çağırılmalıdır.

Nazir xəstəxanaya yerləşdirildi

Azərbaycanın energetika naziri Natiq Əliyev xəstəxanaya yerləşdirilib. Lent.az-ın əldə etdiyi məlumatlara görə, nazir dünən səhər saatlarında Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanasına gətirilib. Ürəyində ciddi problemləri olan nazir xəstəxananın Kardo-reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib.

Xəstəxanadan nazirin hazırda reanimasiya şöbəsində müalicə olunduğunu təsdiqlə

yıblər. Bildirilib ki, o, kardioloqların və reanimatoloqların nəzarətindədir.

Günün ikinci yarısında Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanasından APA-ya bildirilib ki, N. Əliyev xəstəxanaya gətirilən zaman ürəyi dayanıb, süni masajla yenidən həyata qaytarılıb. Hazırda N.Əliyev reanimasiya şöbəsindədir, ürəyinə stendler qoyulub. Yerli və xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə konsilium aparılır və konsiliumun nəticələrinə uyğun olaraq müvafiq addımlar atılacaq.

yunun 3-də Londonda baş vermiş terror aktı Avropaya və eləcə də dünyaya terrorçu qrup və təşkilatlarla mübarizənin necə önəmli olduğunu bir daha göstərdi. İraqdan və Suriyadan sıxışdırılan İŞİD terrorçuları indi nəinki Avropada, hətta Filippin adasında təraktlar törədərək tezliklə təslim olmayacaqları barədə mesaj vermiş oldular. Qardaş Türkiyə də ötən həftə PKK ilə mübarizədə yenə şəhidlər verdi.

Azərbaycan da elə bir riskli regionda yerləşir ki, ölkənin terrorordan qorunması indi ən aktual məsələlərdən biridir. Təsadüfi deyil ki, Respublika Günü ilə bağlı rəsmi törendə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev bu məsləyə xüsusi yer ayırmışdı. Sitata diqqət edək: "Bu gün bölgədə, dünyada risklər, təhlükələr artır, təhlükə mənbələri genişlənir, əfsus ki, bizim coğrafiyamızda sabitlik təmin edilmir, əksinə, ildən-ilə vəziyyət daha da gərginləşir. Ona görə təhlükəsizlik məsələləri ön planda olmalıdır".

Dövlət başçısı daha sonra ölkəmiz üçün risklərin xaricdən formalaşdığını demişdi. "Mümkün olan risklər xaricdə formalaşır. Belə olan halda biz ölkəmizi bundan sonra da xarici risklərdən qorunmalıyıq, həm fiziki nöqtəyi-nəzərdən, eyni zamanda, düzgün siyasət aparmaqla. Biz sərhəd mühafizəsini kifayət qədər gücləndirmişik və bu istiqamətdə əlavə addımlar atılacaqdır" deyərək, prezident terrorizmle mübarizənin gücləndirildiyinə açıq işarə etmişdi. Aydındır ki, prezident bu sözləri ilə həm də terrorçu təşkilatlara qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə nəzərdə tuturdu.

Ötən həftə sonu isə məlum olub ki, Azərbaycan rəhbərinin dedikləri sadəcə, gələcək plan deyil, bu istiqamətdə artıq real

Bakı İŞİD və PKK-ya qarşı mübarizəni gücləndirməyə qərar verdi - qanun sərtləşir

Hakimiyyət "Terorçuluqla mübarizə haqqında" Qanuna dəyişiklik edərək "terrorçu" və "terror təşkilatı" anlayışları haqda bölümü genişləndirir; Azərbaycan elə bir riskli regionda yerləşir ki, ölkənin terrorordan qorunması indi ən aktual məsələlərdən biridir; prezident Respublika Günündə bu təhlükələrlə bağlı nələri demişdi?

iş başlayıb. Belə ki, "Terorçuluqla mübarizə haqqında" Qanuna dəyişiklik edilir. Məlumat görə, qanunda əsas iki məsələ - "terrorçu" və "terror təşkilatı" anlayışları haqda bölüm genişləndirilir.

Hazırkı qanunvericiliyə əsasən, terrorçu - hər hansı bir formada terror fəaliyyətinin həyata keçirilməsində iştirak edən şəxsdir. İndi isə hakimiyyət terrorçu ilə bağlı bu

redaksiyada dəyişiklik ediləcək. Sitat: "Terrorçu - hər hansı formada, birbaşa və ya dolayısı ilə, qəsdən terror fəaliyyətinin həyata keçirilməsində təşkilatçı, təhrikçi, köməkçi və icraçı qismində iştirak edən və ya bu cür aktları həyata keçirən və ya onların törədilməsində əməkdaş edən, habelə əvvəlcədən əlbir olan bir qrup şəxsin, mütəşəkkil dəstənin və ya cinayətkar birliyin terror

fəaliyyətini həyata keçirməsi ilə bağlı maddə də dəyişdirilir. Hazırkı variantda göstərilir ki, "terror təşkilatı-terror fəaliyyətinin həyata keçirilməsi məqsədilə yaradılan və ya öz fəaliyyətində terrorçuluqdan istifadəni mümkün hesab edən təşkilatdır. Əgər struktur bölmələrinin hər hansı bir rəhbər orqanının razılığı ilə terror fəaliyyəti ilə məşğulursa, həmin təşkilat terror təşkilatı hesab edilir".

İndi bu maddə konkretləşdirilir: "Terror təşkilatı - hər hansı formada, birbaşa və ya dolayısı ilə, qəsdən terror fəaliyyətinin həyata keçirilməsində təşkilatçı, təhrikçi, köməkçi və icraçı qismində iştirak edən, terror aktlarını hazırlayan və ya onların törədilməsində əməkdaş edən, habelə əvvəlcədən əlbir

olan bir qrup şəxsin, mütəşəkkil dəstənin və ya cinayətkar birliyin terror fəaliyyətini həyata keçirməsi ilə bağlı maddə də dəyişdirilir. Hazırkı variantda göstərilir ki, "terror təşkilatı-terror fəaliyyətinin həyata keçirilməsi məqsədilə yaradılan və ya öz fəaliyyətində terrorçuluqdan istifadəni mümkün hesab edən təşkilatdır. Əgər struktur bölmələrinin hər hansı bir rəhbər orqanının razılığı ilə terror fəaliyyəti ilə məşğulursa, həmin təşkilat terror təşkilatı hesab edilir".

Azərbaycann təkə ASALA kimi erməni terror təşkilatlarının deyil, PKK-dan da zərbə alan ölkənlər sırasındadır. Çünki ermənilər özləri də etiraf edirlər ki, Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində PKK terror təşkilatı onları bunnanda illərdir ki, yernləşibnlər, təlim mərkəzləri yaradıblar. PKK-nın işğal olunmuş ərazilərimizdə yernləşməsi isə təkə Azərbaycan üçün deyil, ətraf dövlətlər üçün də çox böyük təhlükə mənbəyidir.

Dünyanın dörd bir tərəfində dəhşətli terrorlar törədən İŞİD-ə isə təəssüf ki, Azərbaycandan da qoşulanlar var. On-

ların əksəriyyəti döyüşlərdə ölənlər də, hansısa yollarla yenedən ölkəmizə qayıdınlar da tapılır. Onlar burada da dinc oturmur, qeyr-qanuni əməllərinə davam edir, özlərinə tərəfdar toplayırlar. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, indiyədək təkə Şəki və Zaqatala bölgəsindən Suriyaya gedənlərin sayının 250 nəfərdən çoxdur. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın şimal bölgəsindən 100-ə yaxın adamın Suriyada vuruşduğunu, onların əksəriyyətinin döyüşlərdə öldürüldüyü bildirilir.

Ötən il və bu ilin əvvəlində Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti (DTX) həm şimal bölgəsində, həm Bakıda Azərbaycan hüduqlarından kənarda fəaliyyət göstərən terror təşkilatlarına qoşulmuş bir neçə şəxsi zərər-sizləşdirib. Belə görünür ki, rəsmi Bakı həm PKK, həm İŞİD və eləcə də regionu qana bulamaq istəyən digər terror qrupları ilə mübarizədə qərarlıdır və qanuna yeni düzəliş bunu bir daha təsdiqləyir.

□ "Yeni Müsavat"

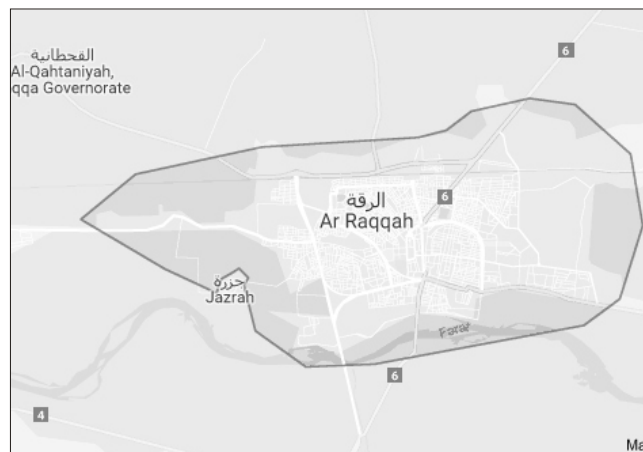
İŞİD-in "paytaxtı" uğrunda əməliyyat başladı - Türkiyəsiz...

ABŞ Raqqanı kürdlərlə almağa qərar verdi, Ankara sərhədlərə ilk müdaxilənin cavabsız qalmayacağını deyir...

Mərkəzi gücü kürdlərin YPG qruplaşması olan Suriya Demokratik Qüvvələri (SDQ) İŞİD-in Suriya "paytaxtı" Raqqa şəhərinə hücum əməliyyatını başladı. Bu barədə YPG sözcüsü Nuri Mahmud "Reuters"-ə məlumat verib. Mahmud deyib ki, artıq kürd qüvvələri Raqqanın kənar məhəllələrinə qədər gedib çatıb, böyük əməliyyat isə bir neçə günə başlayacaq.

Onun sözlərinə görə, qərbdən Raqqaya 10 km məsafə var. Şənbə günü Ankarada media təmsilçiləri ilə bir araya gələn baş nazir Binali Yıldırım isə bildirib ki, Raqqa əməliyyatı iyunun 2-də başlayıb. Bu barədə Türkiyəyə məlumatı ABŞ komandanlığı verib. Bazar günü DSQ güclərinin Raqqa yaxınlığında yerləşən Mansura qəsəbəsini İŞİD-dən geri aldığı haqda xəbər yayılıb. Qəsəbənin azad edilməsi əməliyyatı bir neçə gün davam edib və ağır döyüşlərdən sonra təmizlənilib. Qəsəbə Raqqaya 20 km məsafədə yerləşir, eyni zamanda bu bölgədə strateji əhəmiyyətli hərbi hava bazasının yerləşdiyi Tabqa şəhərinin şərqindədir. Mansurada çoxlu sayda silah-sursat və minalanmış avtomobillər ələ keçirilib.

Qeyd edək ki, Raqqa Suriyanın şimala doğru ərazilərində yerləşən, neft istehsal edilən, Fərat çayı üzərində strateji əhəmiyyətli şəhərdir. 2014-cü ildən İŞİD-in nəzarətindədir, terror təşkilatı bu şəhəri qeyri-rəsmi paytaxtı elan edib. Raqqanın İŞİD-dən geri alınması qruplaşmanın əsas mərkəzini itirməsi ilə yanaşı, Suriyanın şimalında böyük bir ərazinin təmizlənməsi deməkdir. ABŞ ordusu artıq 2 ildən çoxdur ki, Suriya kürdlərinin PYD/YPG qruplaşmasına dəstək verir. Son olaraq ötən ay prezident Trampın sərəncamı ilə Pentagon Raqqa əməliyyatı üçün YPG və onun ətrafında qurulmuş, digər etnik qrupları da əhatə edən Suriya Demokratik Qüvvələrinə 300 milyon dollar dəyərində silah və sursat verib.

Artıq silahlar SDQ-yə çatdırılıb. Və göründüyü kimi, əməliyyat da başlayıb. Görünən həm də odur ki, son günlərdə İŞİD silahlı qüvvələrini Raqqadan çıxarmağa çalışır və əsasən mərkəzə və İraq sərhədinə yaxın Deyr əz-Zor və Tədmur kimi şəhərlərə yerləşməyə çalışır. Bu da qruplaşmanın artıq Raqqanı itirəcəyi ilə barışdığını, özünə yeni mərkəz axtardığını göstərir. Çünki güclü silahlanmış

kürd qüvvələri, üstəlik ABŞ-in rəhbərlik etdiyi koalisiyanın hava dəstəyi qarşısında Raqqanı qoruyub saxlamaq çox çətin olacaq.

Ancaq Raqqa əməliyyatı yalnız İŞİD-in məğlubiyyəti deyil, bölgədə hərbi-siyasi şəraitin dəyişməsi deməkdir. Raqqada İŞİD-dən təmizləndikdən sonra kürdlər faktiki olaraq Suriyada ikinci əsas gücə çevriliblər. Suriyanın şimalında böyük bir ərazi-

yə, o cümlədən strateji əhəmiyyətli bir sıra nöqtələrə kürdlər nəzarət edəcək. Bu isə növbəti mərhələdə, yaxud da İŞİD-dən qurtulduqdan sonra Suriyada kürdlərlə yeni toqquşmanın olacağını göstərir. Hazırda kürdlərdən narahat olan iki əsas qüvvə var. Birincisi Suriya hakimiyyətidir. Dəməşq ölkənin şimalında kürdlərin əlində bu qədər böyük ərazilərin olmasını rahat həzm edə bilməz.

Kürdlərlə toqquşa biləcək ikinci əsas güc Türkiyədir. Ancaq YPG-ni PKK-nın İŞİD-ə qarşı təşkilatı hesab edir. Kürdlərə verilən silahların daha sonra Türkiyə ərazisində PKK terrorçularında ələ keçməsi Ankaranın narahatlığını əsaslandırır. Bundan başqa, Türkiyə Suriya ərazisində daha bir kürd muxtariyyətinin yaranmasının daxiləki kürd separatizmini alovlandıracağından narahatdır. İraqdan sonra ikinci bir kürd muxtariyyəti Türkiyə üçün başgırıncı olacaq. Ancaq Ankaranın bütün ısrarlarına, xəbərdarlıqlarına baxmayaraq Vaşinqton kürdlərlə əməkdaşlığı davam etdirir və onları özünün əsas yerli müttəfiqi olaraq birgə əməliyyata getdi.

Şənbə günü İstanbulda çıxış edən prezident Ərdoğan deyib ki, Rusiya və ABŞ-la danışıqlardan sonra Türkiyə hələlik gözləmə mövqeyindədir. Sitat: "Biz hazırda izləyirik. Raqqada İŞİD var. Hazırda ABŞ iki terror təşkilatı - biri siyasi qanad PYD, o biri hərbi qanad YPG - Raqqanı alacağını

deyir. Biz onlara izah etdik. Amma faydası olmadı. Bunu onlara da dedik, əgər Suriyadan ölkəmizə hər hansı təzyiq olarsa, o zaman biz artıq bu mövzuda kimləsə danışmayacağıq, qərarımızı özümüz verəcəyik. Necə ki, Cerablus, Rai, əl-Babda addımı atmışdıq, bundan sonra da onu edirik".

Ancaq prezidentin təhdidinə baxmayaraq faktiki olaraq Türkiyənin hazırda birbaşa hərbi müdaxilə etmək imkanı demək olar ki, yoxdur. Məsələ ondadır ki, daha əvvəl Türkiyə-Suriya sərhədində kürd silahlıları ilə qarşıdurma baş verib, hətta sonuncu dəfə bir neçə həftə əvvəl YPG ərazilərindən atılan snayper gülləsi ilə Türkiyə ordusunun bir hərbiçisi şəhid olub. Ancaq bu hadisədən sonra ABŞ ordusu silahlı birliklərini Türkiyə-Suriya sərhədində yerləşdirib və hazırda Türkiyə ordusu ilə kürdlər arasında amerikalılar zirehli texnika ilə patrul gəzirlər. Yəni faktiki olaraq iki qüvvə arasında birbaşa təmas mümkün deyil. Bu isə Türkiyənin kürd bölgəsinə müdaxilə üçün siyasi əsasları məhdudlaşdırır.

Türkiyənin geri qalan yeganə yolu siyasi danışıqlarda ABŞ-dan kürdlərlə bağlı daha ciddi təminat almaq, münaqişənin gedişində kürdlərin Suriya sərhədindən uzaqlaşdırılmasına nail olmaqdır. Bunun üçünsə Türkiyənin Dəməşqlə ortaq hərəkət etməsi lazımdır. Çünki indi faktiki olaraq bu mövzuda Türkiyənin əsas sahə müttəfiqi Suriya və İrandır.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Rəsmi Bakı Rusiyanın "yeni SSRİ" tələsinə niyə düşmədi...

Mayın 27-29-da Moskvada Avrasiya Xalqları Assambleyasının I qurultayı keçirildi. Xatırlayırınsızsa, musavat.com təxminən 1 ay öncə bu təşəbbüs və qurultaya hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin Rusiya İctimai Palatasında keçirilən yığıncağı haqqında yazmışdı.

Toplantıda müxtəlif ölkələrin təmsilçilərinin dilindən səslənən barış çağırışları simpatiya doğursa da, təşəbbüsün əsas dəstəkçisinin Kreml olması gerçək məramla bağlı ciddi suallar yaradırdı. Əcəba, nəzarətdən çıxmaq istəyən ölkələrdə milli zəmində münəfiçilər yaradaraq asılılıq sürəcini bilinməzə qədər uzatmağa çalışan, ən yaxın tarixdə Kırım ilhaq edən, Ukrayna ilə faktiki savaş durumunda olan Rusiyanın birdən-birə Avrasiya kimi çox böyük bir coğrafiyaya özünü barış elçisi göstərmək istəməsinin arasında nələr dayana bilər?

Avrasiya Xalqlarının I qurultayı bu suala ətraflı cavab verdi - Kreml qonşuluq siyasətinə heç bir korrektə etməyib, Rusiyanın məqsədi bulunduğu coğrafiyada separatizmin əsas dəstəkçisi rolunu davam etdirməkdir.

Öncə onu deyək ki, bir sıra səbəblərdən Avrasiya Xalqları Assambleyası təşəbbüsünün özünü fiaskoya uğramış saymaq olar. O səbəbdən ki, Təşkilat Komitəsində təmsil olunan bir sıra ölkələr, eləcə də Rusiyanın nüfuzlu ictimai-siyasi xadimləri qurultaya təşrif etməmişdirlər. Görünür buna hazırlıq mərhələsində əsas niyyətin, yəni söhbətin barış təşəbbüsündən deyil, Rusiyanın patronajlığını daha geniş coğrafiyaya yaymaq ideyasından getdiyinin ortaya çıxması səbəb olmuşdu.

Məsələn, Qazaxıstan rəsmi şəkildə Təşkilat Komitəsinə Assambleyaya qatılmayacağı haqqında məktub göndərmişdi. TK-nın sədri Svetlana Smirnova bu haqda çox həvəssiz danışsa da, Rusiya tərəfin böyük pərtliyi ortadaydı. İş ondadır ki, Avrasiya xalqlarının barış təşəbbüsü ilə bir çətinin altına toplamaq ideyasının müəllifi Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevdir. Onun aprel ayında Moskvada keçirilən qurultaya hazırlıq toplantısına gələn müşaviri, uluslararası "Mədəniyyət üzərindən barış" qurumunun rəhbəri, bəsteçi Tolegen Muhomedcanov qurultaya ölkəsinin deyil, yalnız təşkilatının təmsilçisi kimi qatılmışdı. Halbuki, apreldə keçirilən toplantıda Qazaxıstan prezidenti Nazarbayev Qazaxıstanın Assambleyaya geniş dəstək verəcəyi mesajı səsləndirilmişdi. Bundan başqa, Nazarbayevin və onun rusiyalı həmkarı Vladimir Putinin I qurultaya gələcəyi və hər iki

"Sülh quşu" nun yeni kürd, ləzgi, talış projesi - Azərbaycanca təhlükə

Moskvada kürdlərə, ləzgilərə, talışlara, abxazlara, osetinlərə Rusiya pasportu paylanmasının görünən və görünməyən tərəfləri; Kreml SSRİ-nin bərpası ideyasının yeni variantlarını gündəmə gətirib; Avrasiya Xalqları Assambleyasının I qurultayı niyə sədrsiz qaldı...

sinin fəxri sədr seçiləcəyi haqqında danışılmışdı...

Maraqlı məqamlardan biri də Təşkilat Komitəsinin toplantısına qatılan İsrailin də qurultayda təmsil olunmaması idi. Səbəblərlə bağlı xeyli versiya olsa da, onlardan hansının həqiqətə daha yaxın olduğunu söyləmək çətinidir. Şübhə doğurmayan bu qərarın geosiyasi duruma bağlılığıdır.

Xüsusi olaraq vurğulayaq ki, Kremlin Azərbaycanı bu projeye cəlb etmək üzrə bütün təşəbbüsləri də boşa çıxdı. 2 ay boyunca Bakıdakı nüfuzlu şəxslərlə, Rusiyaya yaxınlığı və loyallıq münasibəti ilə seçilən qurumlarla yazışmalar, göndərilən dövətlər, israrlı çağırışlar cavabsız qaldı. Son 1 ayda Kremlə Bakı arasında gərginliyin yüksəlməsi, Rusiyanın adının gah Azərbaycan ordusundakı hələlik gün üzünə çıxarılmayan bəlli prosesdə həlləndirilməsi, bunun ardınca Azərbaycanlıların Rusiyada ən nüfuzlu qurumlarından olan Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin qeydiyyatının məhkəmə qaydasında ləğv edilməsi buna təsirsiz ötürmədi. Bəlkə də iki ölkə arasında gərginlik yuxarıda sadalanan səbəblər üzündən yüksəlməyədi, Kremlin barış assambleyası tələsinə kimlərsə düşə bilirdi.

Qurultayın ən ilgincləri tərfi isə sədr postu ətrafında baş verənler idi. TK-nın sədri S.Smironova sədr, həmsədr postlarına namizəd kimi bir neçə nüfuzlu şəxsin adını çəkəndə sonda onların heç birinin də təşəbbüsü üstlənmək istəmədi ortaya çıxdı. Durumu Hindistanda uzun illər barış hərəkatını yürüdən Dalbir Sinqx qurtardı. Ancaq bu işin də əməliyyatı - Sinqx sədr olmağa razılıq versə də, xəstəxanada yatdığı üçün qurultaya qatıla bilmədi... Hər halda, rəsmi izahat beləydi... Beləcə, sədr kürsüsü boş qaldı.

Dalbir Sinqx haqqında qısaca onu deyək ki, o, Hindistan Milli Konqres Partiyasının sədridir. Rusiyada cənab Sinqx Hindistan-Rusiya münasibətlərinin əsas fiqurlarından sayılır. Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə yaxın münasibətləri olan Dalbir Sinqx ötən il Soçidə keçirilən Avrasiya İnteqrasiyası Konqresinə qatılıb, çıxışında səsləndirdiyi "Rusiya bizim böyük qardaşımızdır", fikri Rusiya mediasının manşetlərini bəzəyib.

Qurultayda təşkilatçıları "əsəbdən tərledən" daha bir məqam Təşkilat Komitəsinin bir gün öncə keçirilən toplantısında baş katib seçilən Andrey Belyaninovun isə "iş olduğu

üçün" (heyret!!!!) qurultaya gəlməməsi oldu...

Belyaninov Rusiya Federal Gömrük Xidmətinə 10 il rəhbərlik edib. 2006-2016-cı illərdə gördədi olan Belyaninov postunu general rütbəsindəyərkən tərk edib. Prezident Putinlə yaxın münasibətləri olduğu deyilən Belyaninov indi ictimai fəaliyyətlə məşğuldur. Maraqlıdır ki, Belyaninov sovet uşaq filmlərində çəkilib. "Don Kixotun uşaqları" filmində baş rol canlandıran Andrey Belyaninov realda "Don Kixotun yolu" ilə getməyib - iqtisadiyyat üzrə ixtisaslaşmış, Rusiya kimi nəhəng bir ölkənin Federal Gömrük Xidmətinin reisi kimi önəmli bir posta qədər yüksəlib. Rusiyada onu prezident Putinin ən inanılmış şəxsi kimi tanıyırlar. Bu səbəbdən onun Assambleyanın I qurultayına gəlməməsi çox ciddi suallar yaradıb və görünən odur ki, hələlik bu suallara TK-nın rəhbərliyi də dəqiq cavab tapa bilməyib.

Ümumiyyətlə, barış təşəbbüsünün başına keçmiş gömrük generalını gətirmək kimi manyakal bir yanaşmanı Kremldən başqa haradan gözləmək olar?...

Sədr və baş katib kürsülərinin boşluğu qurultay salonunda ironik baxışmalar, deyinən pıçıldışmalar yaratsa

da toplantı baş tutdu və Rəyasət Heyətində Rusiya Diplommatları Assosiasiyası Şurasının sədri İqor Xalevinski, Fransa-Rusiya Dialoqu Assosiasiyasının vitse-prezidenti Bernar Loze sədr müavinləri olaraq əyləşərək prosesi sözün bütün mənalarda idarə etdilər.

Onu da qeyd etmək vacibdir ki, prezident Putin, Federasiya Şurasının sədri Svetlana Matvienko, Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin, XİN rəhbəri Sergey Lavrov, Moskva meri Sergey Sobyannın qurultaya təbrik məktubları göndərmişdilər.

Sovetlər Birliyinin xiffəti bütün çıxışların ana xətti idi. Qurultayda səslənən çıxışlarda Rusiya istisnasız olaraq Avrasiya coğrafiyasında "sülh göyərçini" obrazında canlandırılırdı. Bu missiyanı ən uğurlu şəkildə həyata keçirənlərdən

Şərhe ehtiyac yoxdur...

Bütün çıxışların baxış bucağında prosesin Rusiyanın patronajlığı altında yürüdülməsi ideyası dayanırdı. Bir tək istisna ünlü qazax yazar Oljas Süleymenovun çıxışı oldu. O, bu ideyanı dəstəkləyən bütün xalqların və dövlətlərin bərabərliyi prinsipindən söz açsa da fikirləri çoxsaylı "yaşasın Kremll!" xorunun ifasının kölgəsində qaldı...

Rusiyanın belə böyük qurultay-həngəmə keçirməsinin əsas məramı isə qonşu salonda keçirilən Rusiya Xalqları Assambleyasının növbəti qurultayında açıldı. Avrasiya Xalqları Assambleyasının qurultayı çəşidli mövzular üzrə panellərdə davam edərkən Rusiya Xalqları Assambleyasının qurultayı işə başladı və bəlli oldu ki, Avrasiya Xalqları Assambleyası rəhbərliyi tam heyətlə bu qurumda təmsil olunur...

Qısa çıxışlardan sonra RXA-nın sədri S.Smironova qurumun işində fəal iştirakına görə, "Rusiya talışlarının, Rusiya kürdlərinin, Rusiya ləzgilərinin, Rusiya osetinlərinin, Rusiya abxazlarının..." təmsilçilərinə plaket və diplomlar təqdim etdi...

Rusiya talışları... Rusiya kürdləri... Rusiya ləzgiləri... Əcəba, onlar Rusiyanın hansı ərazilərində kompakt yaşayır və Rusiya qarşısında hansı xidmətlərinə görə ödənilirlər? Bu məsələ ilə həmin xalqların kompakt yaşadığı ölkələrin xüsusi xidmət orqanları məşğul olmalıdır yəqin ki...

Bu cür araşdırmalar üçün bir ipucu da verək bilirik - Rusiya son aylarda adı çəkilən xalqların təmsilçilərinə kütləvi şəkildə Rusiya pasportları paylayır. Kremlin bu projesinə qoşulanlar federasiya daxilində bir sıra imtiyazlar, o sıradan dövlət qulluğunda təmsilçilik, biznes imkanlarının genişləndirilməsi şansları əldə edirlər. Bu iki faktı dəyərləndirərkən Rusiyanın Avrasiyada barış təşəbbüsünü qiyafəsinə bürünərək Qafqazda separatizm ocaqlarını yenidən körükləmək niyyətini görmək mümkün deyil.

Ayıq olmalıyıq...

□ **Aygün MURADXANLI,**
Moskva-Bakı

Son dövrlərdə Avropa Birliyinin (AB) taleyi ilə bağlı yazı-proqnozların sayı nəzərəcarpacaq qədər artıb. Bu yazı-proqnozların mərkəzində bir fikir dayanır: Avropa Birliyi dağılacaq və ya parçalanacaq.

Bu günlərdə dünyada bütün konspiroloji mövzuların mərkəzində dayanan qalmaqallı milyarder Corc Soros Brüssel İqtisadi Forumunda çıxışı zamanı Avropa Birliyinin mövcudluğunun təhlükə altında olduğunu deyib. Soros deyib ki, ittifaq yenidən qurulmalı, keçmişdə buraxılan səhvlərdən nəticə çıxarılmalıdır. Yeri gəlmişkən, Sorosun özünü də AB-ni dağıtmaqda ittiham ediblər.

Əlbəttə, Avropa Birliyinin parçalanacağı ilə bağlı fikirlər yeni deyil. Avropada maliyyə böhranı, Yunanıstan, İtaliya, Portuqaliyada baş verən iqtisadi tənəzzül hadisələri Birliyin taleyi haqda bədbin proqnozlara səbəb olmuşdu. İndi isə Britaniyanın AB-dən çıxması qərarı verməsindən sonra bir çoxları İttifaqın dağılmağa oğru getdiyini düşünür. Əlbəttə, bu ehtimalı gücləndirən amillər də var.

Bunlar ilk növbədə Birlik ölkələri arasındakı iqtisadi bərabərsizlikdir. Birlik genişləndikdən sonra qoşulan yeni üzvlərin əksəriyyəti iqtisadi baxımdan əsas üzvlərlə müqayisə oluna bilmirdi. Üstəlik, beynəlxalq böhrandan sonra bu ölkələrin bir çoxu daha da zəiflədi və ağır yedəyə çevrildi. Yunanıstan, Şərqi Avropa ölkələri indi Qərbi Avropa üçün ağır yükə çevrilib. Bir sıra ekspertlər bu yükədən qurtulmağa çağırırlar.

İkinci səbəb siyasi-ideolojidir. Avropada sürətlə qatı sağ millətçilik populyarlıq qazanır, antiqlobalist şüarlar daha çox tərəfdar toplayır. Bu tendensiyanın güclənməsi yaxın illərdə Birlik ölkələrində sağçıların aparıcı gücə çevrilməsi və nəticə etibarilə İttifaqın parçalanmasına gətirə bilər.

Bundan başqa ABŞ-ın gizli rəqabətdə olduğu Avropa Birliyini parçalamaq istədiyi, eləcə də Rusiyanın Birliyin dağılması üçün gizli diplomatik fəaliyyətlərinin olması haqqında iddialar var. Ancaq bütün bunlar hələlik iddialardır. Ortada olan yeganə "parçalanma" faktı Britaniyanın Birlikdən çıxmasıdır. Britaniya dünyanın ən güclü, demokratik dövlətlərdən biridir. Belə bir güclü dövlətin AB-ni tərk etməsi təbii ki, təsirsiz olmayacaq. Amma bu hadisənin Birliyin parçalanması kimi yozmaq bir qədər tələskənlik olardı.

Məsələ ondadır ki, bugünkü Avropa ideyası 400 il əvvəl imzalanmış Vestfaliya anlaşmasının "məhsuludur". Avropa o gündən bu yana çoxlu sayda lokal, beynəlxalq müharibələr, sərhəd dəyişiklikləri yaşasa da, qitənin milli dövlətlərin birləşməsi bir coğrafiya olması fikri o günün məhsuludur. İkinci Dünya savaşıdan sonra isə bu, bir İttifaqa çevrildi və hər şey birdən olmadı, tədriclə davam etdi.

İndi isə Avropa Birliyi dünyada oturmuş demokratik dəyərlərin hakim olduğu, söz, vicdan azadlığının, siyasi mədəniyyətin ən parlaq şəkildə yaşandığı, necə deyirlər, dünya üçün nümunəvi bir bölgədir. Vahid silahlı gücü olmayan, NATO vasitəsilə ABŞ-la möhkəm ittifaqı olan AB-nin həm də dünyada siyasi problemlərin həlli və dialoqun qurulmasında əsas mərkəz olduğunu artıq dünya qəbul edib.

Beynəlxalq terrorizm, qaçqınlar problemi və digər səbəblərdən Avropada sağ sürətlə populyarlıq qazansa da, bu prosesin nə qədər dağıdıcı olduğunu söyləmək çətinidir. Fransada baş verən prezident seçkiləri göstərdi ki, hər nə qədər sağ-ıfrat təmayül inkişaf etsə də, hələlik liberal Avropa dəyərləri çox güclüdür. Hələlik Almaniya və Fransa kimi mərkəz ölkələrin qalması AB-nin taleyinin davamlı olacağını göstərir.

Əlbəttə ki, Birlik daxilində islahatların olması, bəzi dövlətlərin ayrılması da mümkündür. Amma istənilən halda Avropa Birliyi yalnız bir qitə deyil, bütövlükdə insanlığın əldə etdiyi ən böyük uğurlardan birinin nümunəsi olaraq yaxın zamanlarda arxivə göndərilməyəcək.

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin (ÜAK) Rəyasət Heyəti, ÜAK-ın regional bölmələrinin rəhbərləri və Azərbaycanın rusdilli əhalisini təmsil edən təşkilatlar ÜAK-la bağlı prezident Vladimir Putinə müraciətlər göndəriliblər.

ÜAK Rəyasət Heyətinin müraciətində deyilir ki, bu gün əminliklə demək olar ki, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi və onun regional bölmələri onların qarşısındakı vəzifələrin öhdəsindən gələ bilib, müasir Rusiyanın dövlət və milli siyasətində əhəmiyyətli və hamı tərəfindən qəbul edilən əlaqə vasitəsi olub. ÜAK-ın Rəyasət Heyətinin Vahid Rusiya Partiyası ilə uğurlu əlaqələri yaranıb. Rusiyada prezident və Dövlət Dumasına seçkilərdə Azərbaycan diasporu hakim partiyanı aktiv şəkildə dəstəkləyib, öz səsinə Vladimir Putinin Rusiya Federasiyasının prezidenti seçilməsi üçün verib. Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, ÜAK-ın Rəyasət Heyətinin üzvləri Ali Məhkəmənin qərarını qeyri-məhsuldar hesab edir: "Fikrimizcə, 200 il Rusiya xalqı ilə vahid tarixi-coğrafi məkanda yaşayan xalqın ictimai diaspor təşkilatının ləğvi Azərbaycan diasporu tərəfindən düzgün qəbul edilmir".

ÜAK-ın Rəyasət Heyətinin üzvləri məsələnin ədalətli həllinə yardım göstərməyi xahiş ediblər.

ÜAK-ın 62 regional bölmələrinin rəhbərlərinin müraciətində isə deyilir ki, ÜAK-ın fəaliyyəti yarandığı gündən Rusiyada vətəndaş sülhünün və millətlərarası dostluğun möhkəmlənməsinə istiqamətlənib: "Biz, demək olar ki, Rusiyanın bütün regionlarında XX yüzilliyin 90-cı illərinin əvvəlində, SSRİ-nin süqutu dövründə regionlarda yaşayan xalqlar arasında tükənmiş milli birlik, dostluq və qardaşlıq dəyərlərini diriltirdik. Regional təşkilatlar Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyasının regionları arasında qarşılıqlı sərfəli əməkdaşlıq meydançasının genişləndirilməsinə yardım edib. ÜAK-ın regional bölmələri Azərbaycan əsilli vətəndaşların Rusiyanın mədəniyyət və hüquq sahəsinə inteqrasiyasına yardım etmək üçün böyük işlər görüb.

ÜAK-ın ləğvi müxtəlif destruktiv qüvvələrin və təşkilatların həmyerlilərimizi öz tərəflərinə çəkməsinə səbəb ola bilər ki, bu da mənfi nəticələr verə bilər. Biz Ümumrusiya İctimai Təşkilatı olan Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin Rusiyadakı Azərbaycan diasporunun gələcək inkişafına dair bir sıra böyük siyasi, sosial-iqtisadi, mədəni və digər məsələlərin həllində vacib və aktiv rol oynadığını nəzərə alaraq, ölkənin ali rəhbərliyindən Rusiya Ali Məhkəməsinin ÜAK-ın ləğv edilməsi qərarı ilə bağlı yaranan vəziyyətə anlayışla yanaşmasını xahiş edirik. Ümid edirik ki, Rusiya Federasiyasının yuxarı məhkəmə instansiyaları dəlillərimizə və narahatlığımıza diqqətlə yanaşacaq, iki ölkənin və qardaş xalqların rifahı naminə bundan sonra uğurlu fəaliyyətə yardım edəcək müsbət qərar qəbul edəcəklər".

ri-rəsmi razılıq əsasında qəbul olunur. Ola bilsin ki, hər hansı bir razılıq yoxdur, sadəcə strateji yanaşma və təşəbbüs var... Rusiya prezidentinin məsələyə necə münasibət bildirəcəyini, yaxud reaksiya verəcəyini proqnozlaşdırmaq çox çətinidir. Bütün hallarda problem hüquqi qaydada həll olunmalıdır. Hüquqi baxımdan prezident məhkəmə qərarını ləğv edə bilməz. Amma problemin hüquqi müstəvidə həlli üçün yol açar bilər".

Politoloq Elşən Mustafayev

Rusiya prezidentinə ÜAK-la bağlı ard-arda müraciətlər

Ekspert: "Hüquqi baxımdan prezident məhkəmə qərarını ləğv edə bilməz, amma..."

ÜAK hər zaman öz fəaliyyətini Rusiya qanunları çərçivəsində həyata keçirib. Rusiyada ictimai-siyasi sabitlik, ölkənin siyasi quruluşuna loyallıq təşkilatın fəaliyyətinin dəyişməz prioriteti olub. Ali Məhkəmənin qərarına dərin hörmətlə yanaşaraq sizdən xahiş edirik ki, məhkəmənin qərarının yumşaldılması və ÜAK-ın fəaliyyətindəki təşkilatı və digər çatışmazlıqların aradan qaldırılması, yeni Nizamnamənin qəbuluna təkan verəcək növbədən-kənar qurultayın çağırılması üçün imkan və zamanın verilməsinə köməklik göstərsiniz".

Sənədi Azərbaycandakı Rus İcmasının sədri, Milli Məclisin üzvü Mixail Zabelin, "Sodrujestvo" Respublika Cəmiyyətinin, Rus Mədəniyyət Mərkəzinin, Azərbaycanın Rusdilli Təhsil Müəssisələri Müəllimlərinin Assosiasiyasının, Azərbaycan Rus Gəncliyi Assosiasiyasının, "Samur" Ləzgi Milli Mərkəzinin, Leninqrad Mühasirəsi İştirakçıları Assosiasiyasının, "Tuqan Tel" Tatar Mədəniyyət Cəmiyyətinin rəhbərləri, eləcə də Azərbaycan kaxaklarının atamanı imzalayıblar.

Bu müraciətlərin müsbət təsiri gözlənilirmi? Putin müraciətləri nəzərə alıb məsələnin müsbət həllinə şərait yaradılması üçün addım atar bilirmi? Politoloq Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ÜAK-la bağlı bundan öncə də Rusiyanın dövlət qurumlarına çoxsaylı müraciətlər ünvanlanıb. Təbii ki, son müraciətlər öncəkilərdən fərqlənir: "Təcrübəyə əsasən, deyə bilərəm ki, adətən belə müraciətlər qey-

yev isə bildirdi ki, Rusiya rəhbərliyinə müraciətlər lazımdır, lakin məsələni yüz faiz bu müraciətlərin həll edəcəyi inandırıcı deyil: "Mən hesab edirəm ki, ÜAK-ın bağlanması siyasi qərardır. Amma burada hüquqi prosedurlar qanunla bərkidilib. Rusiya Ədliyyə Nazirliyinin əsas gətirdiyi pozuntulara qalanda isə, Rusiya təcrübəsində istək olmasa bu cür problemə görə təşkilat bağlanırlar. Eyni zamanda məhkəmə qərarına qədər Azərbaycanda kifayət qədər bununla bağlı yazılar getmiş, münasibətlər bildirilmişdi və ölkə rəhbərliyi bununla bağlı məlumatlı idi. Burada məni düşündürən iki variant üzərində durmaq istəyirəm. Birincisi, ola bilsin ki, Bakıdan yüksək səviyyədə bu məsələ ilə bağlı Rusiya hakimiyyətinə müraciətlər, xahişlər olub və bu müraciətlər müsbət cavablandırılmayıb. Əgər belə olubsa, o zaman bu qərarın verilməsi iki ölkə arasında münasibətlərin əvvəlki səviyyədə olmadığını, soyumağa doğru getdiyini göstərir. Rusiya rəhbərliyi ən azı Ədliyyə Nazirliyinin məhkəməyə müraciət etməsinə və qərarın çıxarılmasına mane olmayıb. Bu versiyaların hansının çəkisinin daha ağır olmağına toxunmadan demək olar ki, istənilən halda bu siyasi qərar idi. Əgər ÜAK-ın qeydiyyata bərpə olunacağı və ya hər hansı yeni təşkilat formalaşacağı, bu, kimlərsən yazılı müraciətlərinin nəticəsindən asılı olmayacaq. Bu, daha yüksək səviyyədə danışıqlarda həll olunur, o da əgər hər iki dövlətin marağındadırsa".

□ Etibar SEYİDAĞA

"Baxış bucağı"

Deputat, Böyük Quruluş Partiyasının (BQB) başqanı Fazil Mustafa təkcə parlament müzakirələrindəki aktivliyi ilə deyil, bir sıra hallarda sosial şəbəkələrdəki aktual məsələlərə operativ və orijinal yanaşmaları ilə də diqqət çəkir. Onun bəzi fərqli baxışları bəzən böyük qalmaqallara da səbəb olur, amma deputat öz mövqeyinin müdafiəsi üçün sonadək mübarizəsini davam etdirir, "atəş mövqeləri"ne "nöqtəli zərbələr" endirir.

Bu mənada orijinal fikirləri ilə seçilən Fazil Mustafa müsahibələri oxucu auditoriyası qazanan siyasət adamlarındandır. Qəzetimizə növbəti müsahibəsində ondan gündəmin aktual mövzularına münasibət soruşduq.

- Fazil bəy, Prezident Administrasiyasında struktur dəyişikliklərinin həyata keçirilməsi barədə prezident sərəncamını necə qiymətləndirirsiniz? Sızca, bu qərar hansı zərurətdən irəli gəldi?

- Bu məzmununda sərəncamın verilməsi mənim üçün də bir qədər təəccüblü oldu və açığı, daha çox gözlədiyim ilk öncə hökumətin tərkibində paralel strukturların bir-birinə birləşdirilməsi və daha çevik qərarlar qəbul edən hökumət modelinə keçilməsi idi. Görünür, ölkə prezidenti ilk olaraq dəyişiklikləri öz administrasiyasından başlamaqla hökumətlə bağlı struktur dəyişiklikləri aparmaq üçün ciddi zəmin hazırladı. Dəyişikliklər barədə hansısa kadrın vurulması, hansıların da səlahiyyətləndirilməsi kimi şərtlər vermək çox bəsit bir izah olaraq görünməkdədir. Hələlik hansısa vəzifəyə təyin olunmayan şəxslər vəzifəyə təyin olunanlar qədər bu hakimiyyətə sadiq və peşəkar kadrlardır. Burada əsas məqsəd prezidentin cəmiyyətlə daha sıx əlaqəsinin qurulması üçün sahələr üzrə köməkçi modelinin şaxələnməsinə üstünlük verməsi idi. Bununla yanaşı, həmin köməkçilərin şöbə müdirləri olaraq administrasiyanın içində saxlanması dövlət idarəetməsində bürokratik mexanizmlərin pozulmamasına da diqqətlə yanaşıldığını göstərir. Burada əsas yenilik gənclər və idman siyasətinin prezident üçün prioritet məsələ olaraq önə çəkilməsidir. Digər yenilik isə birinci vitse-prezidentin fəaliyyətinin effektivliyini təmin edən müvafiq aparatın formalaşdırılması qeyd oluna bilər.

- Bəzi ekspertlər son qərarları institusional islahatların tərkib hissəsi, Azərbaycanca yeni bir mərhələnin başlanğıcı hesab edir, eyni zamanda bu addımları 2018-ci il prezident seçkilərinə hazırlığın tərkib hissəsi sayanlar da var. Sız hansı versiyaya üstünlük verirsiniz?

- Son qərarların gəlməsinə gələn il keçiriləcək prezident seçkiləri üçün ön hazırlıq tədbirləri kimi xarakterizə olunması ehtimalına mən də üstünlük verirəm. İqtidarın növbəti prezident seçkilərinə çox ciddi yanaşması və bu istiqamətdə lazımi addımlar atması təəccüblü görünməməlidir. Əslində institusional islahatların başlanğıcı tarixini biz ötən ilin sentyabrında keçirilən referendumla əlaqələndirsek daha doğru yanaşma olardı. O zaman xeyli radikal və gözlənilməz struktur dəyişikliyi barədə qərarlar qəbul olundu və referendumdan sonra yaxın tarixlərdə bu dəyişikliklərin baş verməsi üçün zəmin yarandı. Azərbaycanca yeni mərhələnin başlanğıcı isə heç şübhəsiz, Mehri-

izahını verməkdə çətinlik çəkirəm. İnsanın ödənişsiz şəkildə bu dənizdə yuyunmasının, qumunda dincəlməsinin qarşısını almağın görəsən başqa hansı adını tapmaq olar? Bu dəniz Allahın bir nemətidir, suyunu çirkəndirmək olmaz, qumunu dağıtıb sahilini çılpaq qoymaq olmaz, ona gedən yolları hasarlaşdırmaq olmaz. Bu sözlər əslində ibtidai sifə gedən uşağa deyil-

yanaşır və düşüncəyə bir şey hakim kəsilir ki, prezidentin adından gəlibsə bu müzakirəsiz qəbul olunmalıdır. Prezident isə bu qanun layihəsini Milli Məclisə göndərir ki, məhz müzakirə olunsun, cılalansın, təkmilləşdirilsin. Bir neçə qanun olub ki, bizdə qəbul olunub, prezident isə imzalamayaraq yenidən müzakirə olunmaq üçün geri qaytarıb. Halbuki, unutmayaq ol-

lam anlayışının müxtəlif verilişləri cəmiyyətə təlqin olunması əvəzinə, araq içmənin faydasını çatdırmağa üstünlük verirlərsə, bunun mənfəət nəcələrini az keçməmiş hiss edəcəklər. Ancaq etiraf edək ki, bəzi kanallarda dini mövzuda gedən verilişlər insanlara spirtli içkilər qədər, uyuşdurucu qədər mənfəət təsir göstərir, odur ki, bizim görmək istədiyimiz sağlam düşüncəli

Ordu içində başqa ölkələrin maraqlarına xidmət edənlərin bir qisminin ifşa olunaraq həbs olunması birmənalı olaraq cəmiyyətdə təqdirle qarşılandı. Hansı təzyiqlə olursa olsun, bu təzyiqlə görə ordumuzun, müdafiə qabiliyyətimizin çökməsinə gözmü yummalıyıq? Digər həbslərə gəldikdə isə, istər siyasi fəaliyyətlə məşğul olan, istər də media quruluşlarında çə-

"İqtidarın növbəti prezident seçkisi yönündə zəruri addımlar atması təəccüblü deyil"

Fazil Mustafa: "Ölkə prezidenti ilk olaraq dəyişiklikləri öz Administrasiyasından başlamaqla hökumətlə bağlı struktur dəyişiklikləri aparmaq üçün ciddi zəmin hazırladı"

"Siqaret çəkə-çəkə dənizdə çimmək istəyən axmaq məhz bizim brendimiz sayıla bilər"

ban xanım Əliyevanın birinci vitse-prezident təyin olunması hadisəsidir və bununla həm yeni idarəetmə institutu gündəmə girdi, həm də yeni siyasət obrazının siyasət mühitimizə fərqli çalar gətirməsi faktı baş verdi. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili kimi Mehriban xanım onsuz da ictimai-siyasi proseslərin içində aktiv rol alırdı, lakin birinci vitse-prezident olaraq daha ciddi siyasət məsuliyyətinə daşıyıcısına çevrildi. Bizim kimi yarı-Şərqi, yarı-Avropa modelində cəmiyyətlərdə bir xanımın istər dövlət işlərində, istərsə də beynəlxalq səviyyəli mədəni-kültüvi tədbirlərin keçirilməsində bu qədər ciddi təşkilatçılıq məsuliyyətini öz üzərinə götürüb uğurla yekunlaşdırması həqiqətən böyük cəsərət tələb edir, bu baxımdan da Mehriban xanımın birinci vitse-prezident kimi dövlətin ikinci ən məsul mövqeyinə təyin olunması ölkə prezidenti tərəfindən gerçəkləşdirəcəyi institusional islahatların intensivliyinə əhəmiyyətli təsir göstərə bilər.

- Fazil bəy, ötən müsahibələrinizin birində Xəzər dənizinin hasarlanması ilə bağlı danışarkən "yaxşı ki, Xəzərin suyu şordur, inanmı ki, bəzi səlahiyyətli şəxslər içə-içə onun suyunu da qurudular" demişdiniz. Sanki sizin dedikləriniz əks effekt verdi və Milli Məclisə daxil olan "Turizm haqqında" Qanuna edilən dəyişikliklər sanki Xəzərin tamamilə "boğulmasına" hesablanmışdı. Ancaq sizin və bəzi həmkarlarınızın etirazından sonra spiker də boşluqların olduğunu deyib sənədi yenidən işlənmək üçün geri qaytardı. Necə bilirsiniz, boşluqlarla "zəngin" qanun layihələrinin parlamentə yol tapmasında şəxsi maraqlar rol oynayır, yoxsa sadəcə diqqətsizlik öz işini görür?

- Əlbəttə, Xəzər münasibətində bir sıra insanların bu qədar görməmiş davranmaların

lesi sözlərdir, ancaq onların yerinə yaşlı, diplomlu adamlara bunu xatırlatmağa məcbur oluruq. Kimin əlində az-çox səlahiyyət varsa, ilk olaraq Xəzəri insanlardan gizlətməyə üstünlük verir. Ona görə də bu məsələ bundan sonra da aktuallığını qoruyacaq və nəhayət ki, ən böyük sərvətimiz olan bu dənizə qarşı qəddar münasibəti dəyişmənin zəruriliyini hamı anlayacaqdır. Sizin nəzərdə tutduğunuz Torpaq Məcəlləsindəki dəyişikliklər idi və həqiqətən də burada qəbul olunması nəzərdə tutulan dəyişikliklər bilavasitə vətəndaşların maraqlarına uyğun gəlirdi. Dənizin hasarlanmasına qarşı birmənalı şəkildə qanunvericilik münasibət bildirməlidir və bu məsələyə birləşməli son qoyulmalıdır. Əslində bu kimi qanunlarda daha çox söz oynatmağa rast gəlinir ki, burada məqsəd dənizi qəsb edənlərin korporativ maraqlarını qorumaqdan ibarətdir. Bizdə "Turizm haqqında" Qanunda ictimai çimərliklərin yaradılması barədə müddəalar mövcuddur, ancaq burada anlaşılmayan bir mülkiyyət forması var. Bu çimərliklər hökmən bələdiyyə mülkiyyətinə aid olmalıdır və özəl mülkiyyətə bələdiyyə mülkiyyəti arasında çimərliklər məsələsi çözülməlidir. Özəl çimərliklərə maksimum qiymətlər müəyyənləşdirilməlidir ki, azəminatlı vətəndaşlar üçün onlar da əlçatan olsun. Qanunların bəzən geri qaytarılması faktı isə əslində məhkəmələrdəki bəraət hökmünə aid duruma bənzəyir, bizdə qanunun qaytarılmasına təəccüblə yanaşırlar, necə ki, məhkəmənin bəraət hökmünə. Halbuki, bunların hər ikisi adi prosedurlardır və mümkün səhvlərdən siqortalanmaq üçün praktikada tez-tez təkrar olunmalıdır. Hətta bəzən qəbul olunan qanunun bəzi maddələrində mövcud Konstitusiyaya uyğun gəlməyən məqamlar olduğu barədə iradlar dilə gətiriləndə belə, çoxluq buna laqeyd

"Ramazanda spirtli içkilərin reklamı cəmiyyətə hörmətsizlikdir"

maz ki, prezidentin adından bu qanunları insanlar hazırlayıb, nələrsə diqqətdən qaça bilər, məhz Milli Məclis daha geniş müzakirə imkanına sahib olduğuna görə qanunu daha dəqiq şəkildə cılalamaladı. Ona görə də qeyd etdiyiniz dəyişiklikləri ehtiva edən qanun layihəsinin müzakirədən çıxarılması barədə Milli Məclisin sədrinin təklifi təqdir olunmalıdır.

- Bu Ramazan ayında gündəmin müzakirə mövzuları həm də spirtli içkilərlə bağlıdır. Telekanallarda arağın reklamı və "Hacı pivəsi" müzakirələri haqqında nə deyə bilərsiniz? Burada ilk öncə televiziya insanların inanc dəyərlərinə saygılı yanaşması vacib şərtdir.

- Normal maarifləndirici proqramlara imkan tanınmadığı halda, Ramazan ayında spirtli içkilərin reklamını təqdim etmək, cəmiyyətə qarşı hörmətsizlikdən başqa bir şey deyil. Hərdən bu qədər cəhaletin, نادانlığın, xurafatın yayıldığı bir mühitdə bizim maarifləndirici proqramlardan imtina etməyimizin mənasını anlamaqda çətinlik çəkirəm. İnzibati yolla radikalizmə qarşı mübarizəni öne çəkməklə bu problemin daha dərin qatlara çökməsinə əslində daha əlverişli imkan tanınır. Ramazan ayında doğru is-

elm adamlarına efir məkanında dini maarifçilik istiqamətində təbliğat imkanlarının yaradılmasıdır.

- Bilirik ki, siz də oruc tutursunuz. Oruc tutanlara məsləhətiniz nədir?

- Əgər insan oruc tutmağa qərar verib və bunu göstəriş üçün etmirsə, onun hansısa məsləhətə ehtiyacı yoxdur. Mənim də həddim deyil ki, kiməsə məsləhət verim. Sadəcə, onu istədim ki, dünyəvi dövlətdə yaşadığımızı kiməsə unutmasın, oruc tutmayanlara qarşı inancsızlar normal yanaşmağı bacarmalıdırlar, eyni zamanda cəmiyyətdə ibadətə məşğul olmayan insanların da oruc tutanlara qarşı anlayışlı davranması cəmiyyətiçi tolerantlığın gücləndirilməsi baxımından faydalı olardı.

- Növbəti əfv fərmanının imzalanacağı deyilir. Eyni zamanda bir sıra həbslərin həyata keçirilməsi şəraitində bəzi beynəlxalq təşkilatlar yəni də ölkəmizə qarşı təzyiqlər mövqeyindən çıxış etməkdədir. Siz bu durumla bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Əfv fərmanının tez-tez imzalanması müsbət bir addımdır və bir çox ailələrin sevinc anları yaşamasına səbəb olur. Bir sıra həbslərin baş verməsinin də səbəblərinə baxmaq lazımdır.

lişan şəxslərlə bağlı əməllərdə hansısa hüquq pozuntuları aşkar edilirsə, mümkün qədər azadlıqdan məhrum etmə cəzasının olmamasını istədim. Yenidən siyasi və ya vicdan məhbusu adları bəhanəsilə ölkəmizə qarşı neqativ addımların atılmasına rəvac verməməmiş daha doğru davranış olardı. Bir məsələyə də diqqət yetirməliyik ki, ölkə prezidenti azadlıqdan məhrum etmə əvəzinə alternativ cəzalara üstünlük verilməsi barədə sərəncam imzalsada da, hələ də məhkəmələr köhnə praktikaya üstünlük verməkdədirlər, əllərinə kim düşdü, həbsə göndərməkdən başqa seçim tanımırlar. Bu da vətəndaşlarda ciddi rahatsızlıq doğurur.

- Fazil bəy, dərslərin sentyabrın 1-i başlayıb mayın 31-də tamamlanması barədə vacib bir məsələni gündəmə gətirmisiniz. Təhsil Nazirliyi isə grafikə dəyişikliyi hələ ki, mümkün saymır. Necə bilirsiniz, bu dəfə dərslər sentyabrın 1-də başlayacaqmı?

- İnanmı ki, Azərbaycanda hansısa sahədə bu cür absurd bir qərarın qəbul olunduğunu söyləmək mümkün deyil. Hələ bir il öncə qış vaxtı-yay vaxtı oyunu vardı, yaxşı ki, bunun da yanlışlığını görüb bir ucuna 500 km, digər ucuna 400 km məsafə olan bir ölkədə qış-yay təzadının məntiqsizliyindən yaxamızı qurtardılar. İndi biz deyirik ki, dərsləri sentyabrın 1-də başlayın ki, təhsil prosesi natamam qalması, il ərzində bir sıra mənasız tətilərin içində 38 tədris saatını düzüb qoşun, iyunun istisində uşaqları kondisionersiz şəraitdə dərslər keçməyə, valideynləri də əlavə 15 günlük məsərə düşür etməyin. Cavab olaraq dərslərin başlama vaxtını sentyabrın 1-nə çəkmək barədə qərar almaq yerinə, iyunun ilk 15 gününü əlavə dərslər müddəti kimi təyin edirlər. Mən Təhsil Nazirliyi tərəfindən görülən xeyli müsbət işləri hər zaman dəstəkləyirəm, ancaq bu məsələdə inadkarlıq həqiqətən vətəndaşlar arasında haqlı narazılıq yaradır və dərslərin vaxtı məsələsində bütün təhsil subyektlərinin rəyi nəzərə alınmalıdır.

□ EİSAD PAŞASOY

ABŞ-la Rusiya arasında ziddiyyətlərin Donald Trampın prezident seçilməsi ilə aradan qalxacağı ilə bağlı gözləntilər artıq tamamilə heçə çıxmış sayılır. Trampın hakimiyyətə gəlişi Rusiya ilə münasibətləri nəinki düzəltmədi, ziddiyyətlər get-gedə dərinləşməkdədir. Hər iki nəhəng dövlətlə Azərbaycanın sıx əlaqələri var və bu dövlətlərin Azərbaycana təsir imkanları da mövcuddur.

Bəs, Azərbaycana ABŞ-la Rusiya arasında ziddiyyətin dərinləşməsi sərf edirmi? Azərbaycan yaranmış vəziyyətdən tutaq ki, erməni işğalı altındakı torpaqlarımızın güc yolu ilə azad olunması üçün, lokal əməliyyatlar üçün istifadə edə bilərmiz? Buna cəhd olsa mümkündür mü ki, Rusiya və ABŞ Azərbaycanı itirməmək üçün ən azından göz yumsunlar?

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bir neçə il əvvəl gərginləşən Rusiya-Türkiyə münasibətləri Azərbaycanın maraqlarına cavab vermədiyi kimi, ABŞ-Rusiya münasibətlərinin gərginləşməsi də bizim maraqlara cavab vermir: "Münasibətlərdəki sualların sayının çox olmasına baxmayaraq, Rusiya və ABŞ Azərbaycana tərəfdaş ölkələr sayılır. Amerika Azərbaycanı seçim qarşısında qoymaz, məsələn, deməz ki, "ya biz, ya Rusiya". Ancaq Rusiya bizi belə bir seçim qarşısında qoya bilər. Bu, Moskvanın ənənəvi siyasətinin ruhuna uyğundur. Məsələn, ötən ilin aprelinde biz işğal altındakı torpaqlarda Ermənistan ordusuna qarşı hərbi əməliyyata başladığımızda rusiyalı rəsmilər və ekspertlər bir ağızdan deyirdilər ki, guya Cənubi Qafqazda vəziyyətin gərginləşməsi Türkiyənin planıdır və Azərbaycanı da müharibəyə guya Ankara təhrik edib. Çünki o dövrdə Rusiya-Türkiyə münasibətləri hələ normallaşmamışdı və prezidentlər hələ barışmamışdılar. Ona görə də Türkiyəni hədəf götürmək üçün istənilən bəhanədən istifadə edirdilər. Eləcə də növbəti müharibə başlasa Moskva bu dəfə də Amerikani hədəf seçərək deyəcək ki, Azərbaycanı müharibəyə Vaşinqton təhrik edib".

Politoloq qeyd etdi ki, Amerika Azərbaycanın enerji resurslarının dünyə bazarlarına çatdırılmasında maraqlıdır, bu isə Rusiyadakı müxtəlif mərkəzlərin maraqlarına cavab vermir: "Hazırda Amerika prezidenti Donald Tramp Azərbaycanın ünvanına xeyli isti mesajlar göndərib. Bu rəsmi Bakının da üreyincədir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Trampın Səudiyyə Ərəbistanındakı çıxışını yüksək qiymətləndirib. Çünki Tramp həmin çıxışında vurğulayıb ki, Amerika başqa ölkələrin daxili işlərinə qarışmayacaq. Rəsmi Bakı isə hər zaman məhz bu məsələdən

cümlələr yer almışdı: "ABŞ Cənub Qaz Dəhlizini dəstəkləyir", "ABŞ sizinlə işləməyə hazırdır" və "ABŞ Azərbaycanla birgə həyata keçirilən layihələrə böyük önəm verir" və "Azərbaycanın inkişafını, enerji təhlükəsizliyinin qorunması yönündə səylərini yasi mərkəzlər özləri Azərbaycanla münasibətlərdə problemlər yaradırlar. Bunlardan haqqında ən çox danışanı Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin qeydiyyatının ləğvidir".

E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, Amerika-Rusiya

Azərbaycan üçün şans: ABŞ-Rusiya qarşılıqlı münasibətindən Bakı yararlanana bilər

Elxan Şahinoğlu: "Azərbaycan əməliyyatlara başlasa, Moskva bu dəfə də deyəcək ki, onu müharibəyə Vaşinqton təhrik edib"

şikayətlənib, Vaşinqtona işarə edərək Amerikanın Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmasından narahat idi. Rəsmi Bakı Barak Obama administrasiyasının bu siyasətindən narazı idi. İndi isə rəsmi Bakı durumun dəyişəcəyinə ümid edir. Bu ümidləri Donald Trampın İlham Əliyevə göndərdiyi son iki məktub əsas göstərilir. Amerika prezidenti ilk məktubunu 28 may Respublika Günü münasibətilə göndərdi. Həmin məktubda bu cümlələr yer alırdı: "Azərbaycan Amerika Birləşmiş Ştatlarının dəyərli tərəfdaşdır", "Biz Azərbaycan xalqının yanındayıq və təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq və demokratik prinsiplər sahəsində dialoq vasitəsilə münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsinə sadıq" və "Sizinlə fəal tərəfdaşımız kimi işləməyi səbirsizliklə gözləyirəm". Donald Tramp təxminən bir həftə sonra İlham Əliyevə yenidən məktub göndərdi. Trampın Bakıda keçirilən 24-cü Beynəlxalq Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimi ilə əlaqədar ünvanladığı məktubda da oxşar

dəstəkləyirəm". Bu da son dərəcə isti mesajlardır. Bu cümlələr nədən xəbər verir? Bütün respublikaçı prezidentlər kimi Donald Tramp da geosiyasi maraqları ön plana çəkir. Bu maraqlar baxımından Vaşinqton Azərbaycan bölgədə oynadığı rola müsbət qiymət verir. Donald Tramp həm də biznesmendir və demək, onu Azərbaycan kimi ölkələrlə əməkdaşlıqdan əldə olunacaq siltə göndərdi. Həmin məktubda bu cümlələr yer alırdı: "Azərbaycan Amerika Birləşmiş Ştatlarının dəyərli tərəfdaşdır", "Biz Azərbaycan xalqının yanındayıq və təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq və demokratik prinsiplər sahəsində dialoq vasitəsilə münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsinə sadıq" və "Sizinlə fəal tərəfdaşımız kimi işləməyi səbirsizliklə gözləyirəm". Donald Tramp təxminən bir həftə sonra İlham Əliyevə yenidən məktub göndərdi. Trampın Bakıda keçirilən 24-cü Beynəlxalq Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimi ilə əlaqədar ünvanladığı məktubda da oxşar

münasibətlərinin gərginləşməsi işğal faktına təsir etmir: "Tramp administrasiyası Obama administrasiyası kimi Qarabağ münaqişəsinin həllinə maraqlı deyil. Bu münaqişəyə əsas təsir imkanları olan dövlət Rusiyadır. Bunu öten il aprel savaşı da göstərdi. Savaşa məhz Rusiyanın müdaxiləsi ilə ara verildi. Moskvadan edilən çoxsaylı zənglər, Azərbaycanın və Ermənistanın Baş Qərargahlar rəislərinin Moskvaya çağırılması, üstəgəl, Rusiya prezidentinin vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənistan dövlət başçıları Sankt-Peterburqda görüşü də bundan xəbər verir. Torpaqlarımızı güc yolu ilə azad etmək istəyiriksə, birinci növbədə Rusiyanın müxtəlif təzyiqlərinə hazır olmalıyıq. Müharibənin yenidən başlayacağı halda Amerikanın bundan çox narahat olacağını, Rusiya kimi çox fəal olacağını düşünürəm. Rusiyanın əsas dərddi odur ki, Azərbaycan müharibə yoluyla öz torpaqlarını geri qaytarmasın. Amerikanın isə belə dərddi yoxdur".

□ **ƏTİBAR SEYİDAĞA**

Ekstra diksiya

Xalid KAZIMLI

Dövlətlər arasında ekstradisiya adlanan bir saziş olur, axtarılan şəxslərin tutulub qarşılıqlı şəkildə bir-birinə veilməsinə nəzərdə tutur.

Bu saziş daha çox qonşu dövlətlərin arasında bağlanır. Çünki buna ehtiyac var. Azərbaycanla Çinin belə saziş bağlaması o qədər də vacib deyil. Ona görə ki, narkotik maddə alverçisi Alonso öz qitəsindəki 47 ölkəni qoyub Azərbaycana qaçsa, burda gizlənməsi deyil. Prinsipcə, belə hadisə ola bilər, amma ehtimal çox aşağıdır.

Eləcə də azərbaycanlı cibgir Məmmədovun Rusiyani, Ukraynani qoyub uzaq Surinama sığınması ehtimalı sıfıra bərabərdir. Əsas da o səbəbdən ki, o, ümumiyyətlə, dünyada belə bir dövlətin mövcud olduğunu bilmir.

Dünyanın hər tərəfində qonşu dövlətlərin arasında ekstradisiya sazişi var və hamı vaxtaşırı olaraq bundan istifadə edir.

Qanun hökmündəki həmin saziş Rusiya ilə Azərbaycanın arasında da var, Azərbaycanla Gürcüstanın arasında da mövcuddur.

Hərdən mediada yer alan "Rusiyada axtarılan canı Şəmirkə (Gəncdə, Bakıda) yaxalandı və Rusiyaya təhvil verildi", "Xabarovskda tutulan azərbaycanlı cinayətkar Bakıya gətirildi" tipli xəbərlər "Ekstradisiya haqqında" sazişin köhnə dəyirman kimi asta-asta işlədiyinin göstəricisidir.

Bu üzündən qonşu dövlətlərin bir-birinin ərazisində gizlənen şəxsləri axtarması, bu zaman yerli həmkarlarının köməyindən istifadə edərək onları tapması, əməliyyat keçirərək yaxalama və öz tərəfinə aparması adı hadisədir.

Belə hadisə o zaman adilikdən çıxır, qalmaqla çevrilir ki, ortada siyasi motivli təqib olsun.

Mayın 29-da Tbilisidə tutularaq ölkəyə gətirilən şəxs Muxtarlı soyadı daşıyırdı, ancaq o, jurnalist olmasaydı, hansısa bir cinayət törədərək Gürcüstana qaçmış adı şəxs olsaydı, onun ekstradisiyası iki dövlət arasında, eləcə də beynəlxalq miqyasda qalmaqla səbəb olmazdı.

Ancaq ortada siyasət məsələsi olduqda vəziyyət dəyişir. Beynəlxalq təşkilatlar, qüdrətli dövlətlər siyasi motivlərlə təqib olunan şəxslərin ekstradisiyasını məqsəduyğun saymırlar. Onlara görə bir şəxsin siyasi fəaliyyətlə məşğul olması və bir iqtidar komandasının hakimiyyətdən getməsinə çalışması cinayət deyil.

Əslində siyasi motivli həbs və ekstradisiya aktlarının heç də hamısı beynəlxalq qalmaql və ölkə daxilində etiraz doğurmur. Məsələn, 20 il öncə Surat Hüseynov Rusiyadan ölkəmizə qolubağlı qara qul kimi gətiriləndə ölkə əhalisi bundan çox razı qalmışdı. O zaman müxalifət qəzetlərində belə bu ekstradisiyadan məmnunluq ifadə edən başlıqlar vardı: "Surat, bu nə hələ, bu nə surat?"

Bu məmnunluq və sifir etiraz ona görəydi ki, Hüseynov bu ölkədə biri uğurlu, biri uğursuz, iki qiyam törətmişdi, onlarla insanın ölümünə bais olmuşdu və qaçıb Rusiyaya sığınmışdı. 3-4 il çəkmə danışıqlardan sonra Rusiyanın onu o qədər də baha olmayan qiymətə Azərbaycana satması ümid yaradırdı ki, adamı layiqincə mühakimə edəcəklər. Amma keçmiş baş nazirin mühakiməsi və cəzası yarımçıq oldu, o, törətdiyi əməllərin yarısından çoxuna görə cavab vermədi.

Keçmiş müdafiə naziri Rəhim Qaziyevin başına da eyni hadisə gəldi. Onu da Rusiyada tapıb Azərbaycana ekstradisiya etdilər. Hətta o zaman eks-prezident Ayaz Mütəllibovun da tutulub Bakıya gətirilməsi məsələsi aktuallaşmışdı. Ayaz müəllimi saxlamışdılar da. Fəqət Kreml onun ekstradisiyasını məqbul saymadı, üstündən illər keçəndən sonra Mütəllibov ölkəsinə sərbəst şəkildə, qolu bağlı dustaq olmadan döndü, sadəcə, ev dustağı kimi yaşayır.

Hazırda son ekstradisiya hadisəsinə görə Gürcüstan hakimiyyətinin başı ağrıyır. Beynəlxalq təşkilatlar, ABŞ və Avropa dövlətləri rəsmi Tbilisidən izahat tələb edir, bu hadisəni yeni-yeni Avropaya inteqrasiya edən ölkənin pasivinə yazırlar.

Belə çıxır ki, Gürcüstan tərəfi bu hadisənin bu qədər qalmaqla doğuracağını bilmirmiş. Ya da ortada elə ciddi dövlət maraqları, böyük sazişlər, qarşılıqlı mənfəət layihələri var ki, rəsmi Tbilisi bilə-bilə bu riskə gedib.

Ən maraqlısı odur ki, Gürcüstan və Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları israrla jurnalistin sərhədi pozduğu zaman saxlanıldığını desələr də, ABŞ-ın və başqa dövlətlərin "narahatlıq dolu" bəyanatlarında bu versiya yaxına qoyulmur.

Görünür, ekstradisiya sazişini işlədəndə ehtiyatlı olmaq, bezi incəliklərə diqqət yetirmək lazımdır. Gürcüstan ona diqqət etsəydi, hazırda Qərbin ekstra diksiyasına qulaq asmaq zorunda qalmazdı.

Parlamentin son iclasındakı müzakirələrdən sonra Konstitusiyaya Məhkəməsi kredit borclarına görə vətəndaşlarla banklar arasında yaranmış vəziyyətə bir daha münasibət bildirib. Əhalinin banklara borcunun məzənnəyə uyğun ödənilməsinə təmin edən qərarının doğru olduğunu münasibətdə ifadə edib.

"Antikollektor" şirkətinin rəhbəri, hüquqşünas Əkrəm Həsənov isə verilmiş qərarın xalqın xeyrinə olmasa belə, məhkəmələrdə mübahisələndirmək imkanlarının qaldığını deyir: "Konstitusiyamızda təsbit olunur ki, xarici valyutada kredit verilə bilməz. Amma verilmiş qərarında çox bəsit şəkildə əsaslandırmağa çalışırlar ki, guya xarici valyutada kredit verilə bilərdi. İstənilən halda, həmin qərar verildəndən sonra belə banklara xarici valyutada borcu olan vətəndaşların məhkəmələrdə banklara qalib gəlmək şansları qalır. Qanunlar imkan verir ki, məhkəmələr vətəndaşların xeyrinə qərar versin. Bundan başqa hər bir vətəndaş, sahibkar, şirkət ödəniş qabiliyyətsizdirsə, o, özünü müflis elan edə bilər. Bunun üçün tələb olunan məhkəməyə müraciətdir. "Antikollektor" belə müraciət formasını bir neçə həftə öncə dərc etmişdi. Hətta vətəndaş da özünü müflis elan edə bilər. 1997-ci ildə "Müflisləşmə və iflas haqda" qanun qəbul edilib. Həmin qanun 2015-ci ilə qədər fərdi sahibkarlara və şirkətlərə özünü müflis elan etməyə imkan verirdi. 2015-ci ilin oktyabrında həmin qanuna edilən dəyişikliklə fiziki şəxslərə - yeni vətəndaşlara da özünü müflis elan etməyə imkan yarandı. Buna görə də vətəndaş görürsə ki, əmlakı yoxdur, aylıq gəliri yoxdur, varsa belə özünün dolanışığına, ailəsinin saxlanılmasına kifayət etmir, o, məhkəməyə müraciət etməlidir. Məhkəmə onu müflis etməlidir. Həmin andan onun bütün borcları üzərindən götürülür. Vətəndaşın banka borcu dollarlıdırsa və krediti götürəndə məzənnə 0,78 idisə, indi isə 1.70-ə ödəməyə məcbur edilməsini ədalətsiz hesab edirsə, yenə də məhkəməyə müraciət etməlidir. Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarında qeyd olunur ki, dollarla kredit verilə bilər, amma banklar vətəndaşlara güzəşt etməlidir.

Bundan başqa Azərbaycan Mülki Məcəlləsinin 422-ci maddəsində deyilir ki, müqavilə bağlanandan sonra şərait əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib-sə, tərəflərdən biri məhkəməyə müraciət edib müqavilənin dəyişdirilməsinə tələb edə bilər. Qanunda deyilir ki, şəraitin dəyişməsi o deməkdir ki, tərəf vəziyyətin bu şəkildə dəyişəcəyini vaxtında bilsəydi, müqaviləni bağlamazdı. Yəni mən dollarla krediti götürəndə bilsəydiniz ki, 2 devalvasiya olacaq, müqavilə bağlayıb krediti götürməzdiniz. Vətəndaşın hüquq var ki, məhkəməyə müraciət etsin və müqavilədəki borc məbləğini dəyişdirilməsinə nail olsun. Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarı vətəndaşın bu hüququnun qarşısını almır. Vətəndaşın xeyrinə olmasa da, məhkəmələrdə haqqını tələb etməsinə də önləmir".

Ə.Həsənov məsələni qəlizləşdirən vətəndaşların məhkəmələrə müraciət etmədən veriləcək qərarın onların xeyri-

Hüquqşünas dollar krediti bataqlığından çıxmanın yollarını göstərdi

Əkrəm Həsənov: "Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarında qeyd olunur ki, dollarla kredit verilə bilər, amma..."

Əkrəm Həsənov

nə olmasını dəqiq bilmək istəkləridir: "Vətəndaşlar istəyir ki, vəkil qabaqcadan onlara məhkəmənin xeyirlərinə qərar verəcəyini desin. Biz də deyirik ki, qanun vətəndaşın tərəfindədir. Amma Azərbaycan məhkəməsi korrupsiyalaşmış məhkəmədir. Məsələ ondadır ki, vətəndaşların məhkəmələrə müraciətləri kütləvi hal alsaydı, məhkəmə praktikası da məcburən dəyişəcək. 1-ci devalvasiyadan sonra banklar vətəndaşların iş yerinə məktublar göndərirlər ki, sizin işçiniz borc götürüb. Bizim

"Antikollektor" şirkəti bankın vətəndaşın iş yerinə məktub yollamasının qanunsuz olduğunu, bank sirtinə zidd olduğunu məhkəmə qaydasında sübut etdik. Həmin banklar bank sirtini pozduqlarına görə vətəndaşlara təzminat ödəməli oldular. Hazırda bankların heç biri vətəndaşların iş yerlərinə məktub yollamırlar ki, bəs sizin işçi filan banka borcludur. Bu, bank sirtinin pozulmasıdır".

Hüquqşünas deyir ki, bu gün Azərbaycan məhkəmələrində şəffaflığın təminatına dö-

lət büdcəsindən böyük vəsait ayrılır. Amma həmin böyük vəsaitin qarşılığında şəffaflıq təmin olunmur: "Azərbaycan məhkəmələri çıxardıqları qərarları, hökmləri saytlarında yerləşdirməlidirlər. Amma yerləşdirmirlər. Bu səbəbsiz deyil. Bunu ona görə edirlər ki, digər vətəndaşlar həmin qərarlardan istifadə edə bilsin. Yeni vətəndaş Qaradağ Rayon Məhkəməsinin qərarını götürüb Nərimanov məhkəməsində istinaad edə bilmir. Deyə bilmir ki, baxın, eyni məzmunlu işdir, orada məhkəmə belə bir qərar verib. Məhkəmələr Azərbaycan Respublikasının adından qərar verir və buna görə də məhkəmələr eyni predmet üzrə ayrı-ayrı qərarlar verə bilməzlər".

Ə.Həsənov deyir ki, məhkəmələrə müraciət etmiş vətəndaşlar bankların çox ciddi güzəştlərə getmələrinə nail ola bilərlər: "Vətəndaşlara "Bank VTB" dollarla ipoteka krediti vermişdi. yüzlərlə vətəndaş banka qarşı məhkəmə davası açdı bank gördü ki, vəziyyət

xeyrinə olmayacaq, məcbur olub ortalama kursla dəyişdilər. Vətəndaşların əksəriyyəti razılığa getdi. Belə həll yolları var. Vətəndaşların iddialarının çoxalması digər tərəfdən də vacibdir. Banklarda məhkəmələrə yollamağa işçilər sadəcə yetərli deyil. Yeni bank 2-3 hüquqşünas saxlaya, onlara əmək haqqı verə bilər. Birdən 1000 vətəndaşın şikayəti olarsa, banklar sadəcə işçi tapıb məhkəməyə yollaya bilmirlər".

Hüquqşünas deyir ki, Konstitusiyanın 19-cu maddəsinin pozuntusu ilə bağlı məhkəmələrə dava açılmayıb: "19-cu maddə Azərbaycan dollarla kredit verilməsini yasaqlayır. Amma banklar bu yasağı pozublar. Yeni Konstitusiyaya zidd addım atılıb. Düşünülə bilər ki, Konstitusiyaya ziddirsə, qanunsuzdur. Amma Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarından sonra məhkəmələrə müraciət etmək mümkün deyil. Ona görə ki, həmin qərarı mübahisələndirmək, dəyişmək olmaz. Konstitusiyaya Məhkəməsi 19-cu maddəni belə başa düşdüyünü qərarında yazdı - bütün müqavilələr Azərbaycan manatı ilə bağlanmalıdır, amma kredit xarici valyuta ilə verilə bilər. Qanunsuzdur, amma Konstitusiyaya Məhkəməsi qanunu belə başa düşür. Qaraya ağ deyir. Bunu yalnız Konstitusiyaya Məhkəməsi özü dəyişə bilər. Bunu banklar istədi, Konstitusiyaya məhkəməsi də etdi".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Hökumətdə struktur islahatları -

ekspertlər nikbindir

İqtisadçılar islahatların davamlı olmasını zəruri sayırlar

Xəbər verdiyimiz kimi, Azərbaycan Prezident Administrasiyasının yeni strukturunu açıqlanıb. Bu struktur əvvəlkindən bəzi vəzifələrin ləğv olunması ilə fərqlənir. Bəs, görəsən bu islahatlar necə nəticələncək? Gənc kadrların vəzifəyə gətirilməsi ölkəmiz üçün müsbət nə vəd edir?

Milli Məclisin deputatı Vahid Əhmədov islahatların davam edəcəyi ilə bağlı əminliyini ifadə etdi: "Bu islahatlar ölkə başçısının iradəsi ilə həyata keçirilir. Əks halda Prezident Administrasiyasında belə ciddi dəyişikliklər aparılmazdı. Prezident müəyyən strukturları birləşdirib bəzi kadrları kənarında saxlamazdı. Ortada belə bir siyasi iradə var. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda 2016-cı ildə 11 istiqamətdən ibarət Milli Strateji Yol Xəritəsi qəbul edildi. Bunu həyata keçirmək üçün çox ciddi icra mexanizmi lazımdır. Bunun üçün də kadrlara ehtiyac var. Müəyyən struktur

dəyişikliklərinin olması da zəruridir. Artıq belə bir struktur dəyişikliyi aparılıb və iqtisadiyyat üzrə olan şöbədə müşavirlər statusu ləğv edildi, köməkçi statusu gətirildi. Mən bunu struktur islahatlarının başlanğıcı hesab edirəm və əminəm ki, bu islahatlar davam edəcək".

Deputatın sözlərinə görə, Nazirlər Kabinetinin strukturu da sovet dövründən qalmadı: "Onun da dəyişikliyə ehtiyacı var. Bu dəyişikliklər davam etməlidir ki, ölkədə çevik qərarlar qəbul olunsun. Mən inanmıram ki, bu islahatlar hakimiyyət daxilində narahatlığa səbəb ola bilər. Onlar kifayət qədər işlə-

yıblar, indi də onların yerinə cavanlar gəlməlidir. Burada heç bir problem olmamalıdır. Mən belə struktur dəyişikliklərini çoxdan gözləyirdim. Çünki bu haqda çoxlu anonslar gedirdi, fikirlər səsləndirilirdi. Hazırkı məqamda Azərbaycan üçün bu, çox vacibdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün işlək bir mexanizm olmalıdır. Milli Strateji Yol Xəritəsinin icrasına çox ciddi islahatlar tələb edir, işlək mexanizmin olmasını tələb edir. Bu struktur dəyişiklikləri arzu olunan qaydada gədirsə dövlət büdcəsinin xərclərinə kifayət qədər qənaət edilmiş olacaq. Ola bilər ki, bundan sonra da müəyyən nazirliklər, komitələr, Nazirlər Kabinetindəki müəyyən şöbələr birləşdirilsin. Bunlar hamısı

dövlətin iqtisadi baxımdan dayanıqlığı üçün önəmlidir".

İqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov da vurğuladı ki, Azərbaycan hökumətinin struktur baxımından həqiqətən də çox islahata ehtiyacı var: "9 milyon nəfər insanın yaşadığı ölkədə dövlət sektorunda 850 min nəfərdən artıq insan çalışır, eyni zamanda idarəetmə aparatı da həddindən artıq böyükdür. Azərbaycandan 30-40 dəfə böyük olan ölkələrdə 11-12 nazirlik fəaliyyət göstərdiyi halda, bizdə hazırda 17 nazirlik fəaliyyət göstərir. Komitə və nazirliklərin birlikdə sayı 44-ə çatır. Məsələ burasındadır ki, iri neft gəlirləri fonunda hökumət bu ştatları yaratmaqla, aparatları artırmaqla dövlət sektoru hesabına iş yerləri yaradırdı. Eyni zamanda ayrı-ayrı qrupların maraqlarının təmin olunması xərfinə bir-birinin ardınca nazirliklər və komitələr təsdiq olunurdu. Onların fəaliyyəti də göz qabağındadır ki, bu qurumlar öz sferalarında heç bir fəaliyyət göstərməyib. 2014-cü ildən sonrakı iqtisadi və sosial mühit daha çevik iqtisadi siyasəti və idarəetməni zərurətə çevirdi. Bu baxımdan davamlı olaraq islahatlarla bağlı təklif-

lərdən söhbət gedərkən struktur islahatlarının həyata keçirilməsi də bir nömrəli məsələ kimi gündəmə gəlirdi. Bu qədər böyük bir aparatla bu qədər kiçik bir ölkənin, bu qədər kiçik bir iqtisadiyyatın idarə edilməsi çox çətin idi. Xüsusilə də məmur müdaxiləsinin geniş yayıldığı, monopoliyanın, məmur biznesinin geniş yayıldığı bir ölkədə bu mümkün deyildi. Bu günə qədər həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan iqtisadi islahatlar bu qurumlar tərəfindən sabotaj olunurdu. Hansısa qrupların marağına uyğun olmayan qərarların icrası, qanunların yerinə yetirilməsi mümkünsüz hala çevrilirdi. Bu səbəbdən daha çevik və daha yeni idarəetmə üsullarından istifadə edə biləcək, xaricdə təhsil almış gənc kadrlardan ibarət bir komandanın yaradılması hökumətin həyata keçirmək istədiyi islahatlarla daha müsbət təsir göstərə bilər".

İqtisadçının vurğuladığı digər bir məqam isə odur ki, idarəetmə aparatında oturanlar yaşlı nəslin nümayəndələridir: "Onlar hələ də ölkəni sovet stili ilə idarə etməyə çalışırdılar. Bu insanların idarəetmədən tammamilə kənarlaşdırılması daha çevik və çağırışlara adekvat hökumətin yaradılması baxımından əhəmiyyətlidir. Hökumət bu islahatlarda səmimidirsə, struktur islahatları dərinləşdirilməlidir, dövlət aparatı kiçilinəcəkdir. Dövlət aparatının gəncləşdirilməsi istiqamətində sürətli fəaliyyətlər həyata keçirilməlidir. Azərbaycan 2020-yə yeni formalaşmış hökumətlə mühtim formalaşmasına, eyni zamanda hakimiyyətin davamlılığına da müsbət təsir göstərə bilər".

□ Nərgiz LİFTİYEV

Ötən həftə Beynəlxalq Böhran Qrupu (BBQ) da öz hesabatında Azərbaycan və Ermənistan arasında müharibə riskinin böyük olduğunu və ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin təcili addımlar atmalı olduğunu bəyan elədi. Bu, son vaxtlar təmas xəttindəki durumla bağlı dərin narahatlıq keçirən daha bir Qərb "beyin mərkəzi"nin xəbərdarlığı idi. Bundan az öncə isə ABŞ Milli Kəşfiyyat Agentliyi 2017-ci ilə iki ölkə arasında hərbi toqquşma riskinin böyük olduğu barədə hesabat yaymışdı.

Maraqlıdır ki, BBQ-nin son hesabatını separatçı rejimin üzvü David Babayan ad-soyadlı zat ədalətli hesab etmədiyini bildirdi. Babayan iddia edib ki, müharibə ehtimalı sənəddə göstərilirdi kimi, böyük deyil və yaxın zamanlarda genişmiqyaslı hərbi toqquşma gözlənilmir. Guya ki, müharibə başlayanda Babayan və digər separatçı tör-töküntülərdən rəy soruşulacaq.

Sözsüz ki, erməni tərəfi belə iddiaları əsasən öz ağısı Rusiyaya arxayın olaraq dilə gətirir. O Rusiya ki, bu dəqiqə bəlkə də heç özü də bilmir ki, Dağlıq Qarabağ konfliktini ilə nə eləsin. Məsələ ondadır ki, Kremlin münaqişəni uzun müddət dondurulmuş vəziyyətdə saxlamaq limiti bitir. Bundan sonra da eyni taktikanı yürütmək Azərbaycanın tamamilən Rusiyadan uzaqlaşmasına, ardınca isə Türkiyə ilə münasibətlərdə dinamikani poza bilər.

Üstəgəl, yeni müharibə Moskva-Ankara münasibətlərini də ciddi şəkildə sınağa çəkəcək. Yerli və xarici siyasi təhlilçilərin bu xüsusda şərh və təhlilləri qənaətimizi bir qədər də möhkəmlədir.

"Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yenidən başlaması ehtimalında münaqişəyə Rusiya və Türkiyə də qoşula bilər". Bu barədə ABŞ-dakı Karneqi Fondunun analitikləri Yevgeni Rumer, Riçard Sokolski və Pol Stronskinin hazırladığı "ABŞ-in Cənubi Qafqaz siyasəti" hesabatında deyilir (Avropa.info). Hesabata görə, regionda yaşanan böyük geosiyasi dəyişikliklər fonunda hər üç Cənubi Qafqaz ölkəsi fərqli xarici siyasət strategiyası izləyir.

"Gürcüstan bacardıqca Rusiyadan məsafə saxlamağa çalışaraq Avroatlantik inteqrasiya yolunda möhkəm şəkildə dayanır. Ermənistan hər iki düşmənlə: Rusiya və Qərbe istiqamətlənmiş münasibətlər qurmağa çalışır. Öz növbəsində Azərbaycan Rusiya və Qərbi məsafədə saxlamağa çalışır", - deyir

müəlliflər qeyd edir.

O ki qaldı dondurulmuş münaqişələrə, hesabatda deyilir ki, onlardan hər hansı birinin qarşısının alınması ABŞ-in Cənubi Qafqaz siyasətinin əsas prioritetlərindən biri olaraq qalmalıdır. Ekspertlərin fikrincə, Azərbaycan və Ermənistan arasında olan hərbi münaqişənin keçən il qısa müddətə yəni alovlanması regionda stabilliyə və ABŞ-in maraqlarına təhdid yarada biləcək təhlükəni ortaya çıxardı. Məhz bu üzündən münaqişənin qarşısının alınması ABŞ diplomatlarının regiondakı prioritetləri siyahısında ən başda yer tutmalıdır.

"Hərbi əməliyyatlar yenidən başlarsa, Rusiya və Türkiyə onların Ermənistan və Azərbaycanla münasibətlərindən dolayı bilavasitə münaqişəyə qatıla bilərlər. Münaqişənin gedişindən asılı olaraq, İran da onun iştirakçısı ola bilər. Konflikt həmçinin Türkiyədən fərqli maraqlar izləyən İran və Rusiya üçün ikinci Suriya hərbi əməliyyatlarına çevrilir" - hesabatda belə deyilir.

Analitiklər belə nəticəyə gəlirlər ki, Vaşinqton hər üç Cənubi Qafqaz ölkəsinin daxili transformasiyasını və beynəlxalq ictimaiyyətə inteqrasiyasını dəstəkləyərək onlarla aktiv şəkildə qarşılıqlı münasibət saxlamalıdır. ABŞ-in regionun transformasiyası ilə bağlı əvvəllər etdiyi cəhdlər ümidləri doğrultmayıb və dəyişikliklər etməyə cəhd olunarsa, çətin ki, uğurlu olar. "Asta və dayanıqlı vədlər əvvəlki kimi Cənubi Qafqaz ölkələrinin, ABŞ-in regiondakı maraqlarına cavab verir" - hesabatda vurğulanır.

Məsələ də ondadır ki, Güney Qafqaz ölkələrinin xarici siyasətlə bağlı fərqli seçimləri də bu və ya digər şəkildə bölgedəki münaqişələrin, əl-əlxus da Dağlıq Qarabağ probleminin həll perspektivinə təsir edir. Çünki region hər şeydən öncə Rusiya və ABŞ-in geosiyasi rəqabət

İşğalçını masa arxasında kim oturdacaq?

Rusiya, yoxsa Azərbaycan əsgəri?

Müharibə ehtimalının getdikcə artması Moskvanı da seçim qarşısında qoyub; Rusiya üçün qərar vermək anı yetişir; **Qərbdəki "beyin mərkəzi"**: "Qarabağın 2-ci Suriya böhranına çevilmə riski var..."

meydanlarından biridir və Moskva burada öz "həyati maraqları"ni heç bir başqa gücə güzəştə getmək istəmir. ABŞ və Rusiya isə ya zəlzələdən, ya da vəlvələdən Qarabağ nizamlanmasında iki aparıcı vasitəçi dövlətdir. Lakin həlli uzanan Donbas böhranı da bir daha göstərdi ki, bu iki güc regional konfliktlərin həllində hələ ki ciddi əməkdaşlığa hazır deyil. Fərqli dəyərlər və təhlükəsizlik sistemi, diametral fərqli maraqlar imkan vermir. Qarabağ konfliktini zonasında status-kvo isə indiki kimi uzun müddət qala bilməz. O ya iki "mehriban düşmən"nin ortaq səyləri ilə, dinc vasitələrlə müsbətə doğru dəyişəcək, ya da bunu Azərbaycan əsgəri edəsi olacaq.

Rusiyalı analitik və jurnalist Vadim Dubnov da münaqişə zonasındaki hazırkı durumdan narahatdır. "Qarabağ münaqişəsi zonasında

Axi Rusiya həm də sülh danışıqlarının vasitəçisidir. Bu səbəbdən də Moskvanın rolu birmənalı deyil və dramatikdir". Dubnovun sözlərinə görə, Azərbaycana müasir silahların satışından Rusiya pul qazanır. "Ermənistanın pulu kifayət qədər deyil. Buna görə də, İrəvan o qədər müasir olmasa da, daha böyük həcmdə silah alır".

Problem də ondadır ki, Qarabağ münaqişəsi Rusiyadan ötrü həm də biznesdir - öz silahlarını realizə edib böyük paralara qazanmaq üçün bir bazardır, meydandır. Ancaq Rusiya bunu sonsuzadək sürdürə bilməz. Çünki hər şeyin, o cümlədən birtərəfli biznes maraqlarının da sonu gəlir.

Üstəlik, Rusiya Qarabağ nizamlanmasında obyektiv vasitəçiliyə iddia edən ölkədirsə, yalnızca kommersiya maraqlarından çıxış edə bilməz. Odur ki, rəsmi Kreml nizamlaşma prosesində pozitiv dönüşün yaranmasında da maraqlı olmalıdır ki, konflikt nəzarətdən çıxıb böyük və dağıdıcı müharibə fazasına keçməsin. Mümkün olacaqmı? Politoloqlardan bu yöndə nikbin olanlar da var.

"Bu ay Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında diplomatik və hərbi hərəkətiliyin artacağı gözlənilir". Bu sözləri politoloq Məhəmməd Əsədullazadə Dağlıq Qarabağ et-

rafındakı son hərbi-siyasi prosesləri dəyərləndirərək deyib (Axar.az). Politoloq bildirib ki, bir neçə gündür düşməne vurulan ardıcıl zərbələr diplomatik təmasda canlamaya gətirməlidir.

"İyunun 11-də Astanada Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin görüşü gözlənilir. Təbii ki, bu görüşdə müzakirə ediləcək əsas məsələ danışıqların hazırkı vəziyyəti olacaq. Sülh prosesinin davam etməsi üçün Ermənistanın işğal altında saxladığı bir neçə rayondan hərbi hissələrini çıxartması əsas şərtidir" - o bildirib.

M.Əsədullazadənin fikrincə, hazırda sülh danışıqlarının aktiv olmamasının məsuliyyətini Rusiya daşıyır: "Çünki ötən il aprel ayında baş verən hərbi əməliyyatların dayandırılmasına ciddi səy göstərən və münaqişənin nizamlanmasında təşəbbüsü ələ alan Rusiya oldu. Sülh danışıqlarının real nəticəsi əvəzinə isə Rusiyanın Ermənistanla milyardlarla ölçülən külli miqdarda silahı təmənənəsiz verdiyini müşahidə etdik".

Politoloq Moskvada Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan müdafiə nazirlərinin son görüşünü xatırladaraq, qeyd edib ki, həmin görüşdə təmas xəttində vəziyyət müzakirə edilsə də, əsasən Ermənistanın ön xəttə ağır artilleriyanı cəmləşdirməsi, Azərbaycanın haqlı iradları Rusiyanın nəzərinə çatdırılıb.

"İyunun 19-da ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrlərinin də regiona səfəri gözlənilir. Bu səfərdə həmsədrlər çalışacaq ki, prezidentlərin görüşünü təşkil etsinlər. Artıq Ermənistanla tələb və şərt şəklində danışıqların vaxtıdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycan cəbhədə işğalçıya ciddi təzyiqlər etməklə İrəvanı danışıqlar masasına oturmağa məcburiyyətində olacaq".

yunun 4-də gecə saatlarında Böyük Britaniyanın paytaxtı Londonda silsilə terror aktları törədilib. Əvvəlcə "London Bric" körpüsündə terrorçu sürücü ağ mikroavtobusu saatda 80 kilometr sürətlə piyadaların üstünə sürüb. Ardınca Londonun Boro rayonunda bıçaqla silahlanmış naməlum şəxs bazara daxil olaraq oradakı insanlara müxtəlif xəsarətlər yetirib. Bundan başqa, paytaxtın Voksholl rayonunda naməlum şəxs bıçaqla insanlara hücum edib.

Polis "London-Bric" körpüsündə və Boro rayon bazarında törədilən insidentlərin terror aktı olduğunu rəsmi təsdiqləyib. Son məlumatlara görə, Londonda törədilən qanlı terror aktları nəticəsində 7 nəfər ölüb, azı 30 nəfər yaralanıb. Bəzi KİV-lərdə yaralıların sayının 50-ə çatdığı bildirilir.

Avropanı şoka salan terror olayına ilk reaksiyanı ABŞ prezidenti Donald Tramp verib. O, terroru lənətləyərək britaniyalıların yanında olduğunu bildirib. "Independent"-in məlumatına görə, hadisədən dərhal sonra İngiltərədə partiyalar 8 iyunda keçiriləcək planlaşdırılan parlament seçkiləri üçün təbliğat kampaniyasını dayandırılar. Bildirilir ki, bu dəqiqə əsas məsələ seçkilər yox, təhlükəsizlik problemidir. İstisna edilmir ki, baş verən terrorlar elə məhz keçiriləcək seçkilərə təsir məqsədi daşıyır.

Ekspert Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a Londonun son zamanlar terror hədəfində olmasının səbəblərindən danışdı. Ekspert bildirib ki, səbəblərdən biri məhz "Breksit" ola bilər: "Bu o demək deyil ki, baş

London yenidən qana bələndi - budəfəki terror aktının əsas hədəfi

Ekspertə görə, terror hücumunun səbəblərindən biri "Breksit"dir...

verənləri məhz Avropa İttifaqı təşkil edir. Sadəcə olaraq həm "Breksit" məsələsi, həm də keçiriləcək parlament seçkilərində leyboristlər və konservator tərəfindən seçkiqabağı platformalarda təhlükəsizlik məsələsinə çox böyük önəm verilir. Bundan da dolayı yolla terror təşkilatları və marağında olan xüsusi xidmət orqanları çox ustalıqla istifadə edirlər. Yeni bu,

o demək deyil ki, məsələn, Londonun istənilən yerində onlar terror törədə bilməzlər. Göründüyü kimi, bunlar məhz parlamentə yaxın əraziləri, insanların çox olduğu yerləri seçirlər. Özü də göründüyü kimi, heç də kamikadzedən istifadə etmirlər. Əsasən polisə və digər bu kimi şəxslərə hücumlar edilir. Ona görə də hadisələrə diqqət edəndə, burada heç

İŞİD-in dəsti-xətti hiss olunmur. Lakin görünür ki, burada fərqli maraqlar var. Yeni dolayı yolla bir daha onların bu proseslərdən istifadə etdiyinə bir işarədir. Eyni zamanda ortada Avropa İttifaqında bu gün qoşun dəstələrinin, həmçinin öz sərhəd dəstələrinin yaradılması məsələsi də var. Əsas məsələ bundan ibarətdir. Bu da təbii ki, kimsə xoş gəlmir. Ola bilər,

öz üzünə götürə bilər. Məqsəd isə yuxarıda qeyd etdiyimiz kimidir".

Ekspert bildirib ki, bu kimi hadisələri heç də İŞİD-in son akkordu kimi qələmə vermək olmaz: "Nə qədər ki, ABŞ, Qərbdə məsələsi və Rusiya ilə onlar arasında gərgin münasibətlər qalır, eyni zamanda Suriya məsələsi qalır, İŞİD-in də varlığı davam edəcək. Çünki son za-

manlar məhz Səudiyyə Ərəbistanı ilə ABŞ arasında çox milyardlı kontraktın bağlanması və silahların alınması məsələsi də bir daha buna işarədir ki, hələ o ərazidə "Ərəb baharı" və Orta Şərqiş projesi sona yetməyib. Hesab edirəm ki, bütün bu kimi hadisələrə rəğmənlər, İngiltərədə "Breksit" məsələsinə yenidən baxılması inandırıcı deyil. Çünki artıq onlar bununla bağlı bəlli addımları atıblar. Parlament seçkilərində də nə leyboristlər, nə də konservatorlar yenidən baxmaq məsələsinə ortaya qoyurlar. Demək olar ki, bu gün İngiltərənin nəzarətində olan bir çox dövlətlər var. Onların adını necə qoysalar da, həmin dövlətlər yenə də İngiltərənin nəzarətində olacaqlar".

Onu da qeyd edək ki, Londonda bu ilin mart ayında da oxşar hadisə baş vermişdi. Belə ki, martın 22 Westminster körpüsündən sürücü bir neçə nəfəri avtomobillə vurub və sonra parlament binasına yaxınlaşaraq polis əməkdaşını bıçaqlamışdı. O, digər polislər tərəfindən zərərsizləşdirilmişdi. Hadisə nəticəsində 5 nəfər ölüb, 40 nəfər yaralanmışdı. Həmin hadisəni də şərh edən ekspertlər əsasən "Breksit" məsələsinə qəbarmışdılar.

Növbəti terror aktı mayın 22-də Mançesterdə tanınmış amerikalı müğənni Ariana Qrandenin konsertində törədilmişdi. Terrorçu-kamikadze Salman Abedi özünü konsert arenasında partlamış, nəticədə 12-si uşaq olmaqla, 22 nəfər ölmüşdü. İŞİD qruplaşması terror aktına görə məsuliyyəti öz üzünə götürmüşdü.

□ Əli Rəis

Putin NATO ölkələrini aşağıladığı

Qabil Hüseyinli: "Ermənistan daha çox Rusiyanın vassalıdır, yoxsa Almaniyaya?"

Rusiya prezidenti Vladimir Putin NATO-nu ABŞ-ın xarici siyasətinin aləti adlandırır. Dövlət başçısının rejissor Oliver Stounla müsahibəsini "Politico" nəşri yayıb. Putin bildirib ki, alyansdakı dövlətlər ABŞ-ın vassallarıdır. "Bu gün o, ABŞ-ın xarici siyasət alətidir. Orada müttəfiqlər yoxdur, ancaq vassallar var" - deyərək prezident qeyd edib.

Kreml rəhbəri bununla yanaşı vurğulayıb ki, hansısa ölkə NATO üzvü olduqda o, alyansın iri ölkəsi - lideri ABŞ-ın təzyiqlərinə çətinliklə müqavimət göstərə bilər.

"Orada hər şey çox asanlıqla peyda olur. Nə lazımdırsa - raket əleyhinə sistemlər, yeni bazalar və əgər tələb olursa, yeni zərbə kompleksləri" - deyərək Rusiya lideri əlavə edib.

Ekspertlər hesab edirlər ki, Rusiya rəhbərinin bu fikirləri ilk növbədə, hazırda şimal qonşumuzun yaxın münasibətlərdə olduğu NATO ölkəsi Türkiyə ilə əlaqələrə ciddi zərbə vura bilər. Bu aşağılayıcı fikirlərin Amerika başda olmaqla, digər NATO ölkələri ilə Rusiyanın son illərdə kəskinləşən münasibətlərinin daha kritik həddə çatacağına səbəb olacağı qeyd olunur. Hətta bu fikirlərlə Kreml sahibinin NATO üzvlərinə savaşa açdığı da bildirilir.

Sabiq dövlət müşaviri, politoloq Qabil Hüseyinli hesab edir ki, Putinin bu açıqlamaları son günlərdə Avropa Birliyinin dağılacağı ilə bağlı səslənən fikirlərdən doğur: "Rusiya NATO-nun

dağılması üçün maksimum səy göstərir. Öz gözündə tiri görməyən adam başqasının gözündə qıl axtarır. Məsələn, Ermənistan daha çox Rusiyanın vassalıdır, yoxsa Almaniyaya? Almaniyaya NATO-nun aparıcı qüvvələrindən biridir. Amerika Putinin vassal dediyi ölkələrə, xüsusilə, Almaniyaya İkinci Dünya müharibəsindən sonra xüsusi bir Marşal proqramı hazırladı. Dağılmış Almaniyaya yardım olunması ilə bağlı xüsusi proqram hazırladılar. O zaman SSRİ-yə təklif edildi ki, dağılmış Almaniyanın çox hissəsini bu günə siz salmısınız, onun üçün Marşal proqramına qoşulun. Stalin o zaman qəti surətdə bundan imtina etmişdi. İndi Putinin vassal dediyi ölkəyə ABŞ maksimum dərəcədə yardım göstərmişdi. O vaxtlar Stalinin gözü o qədər qızıqmışdı ki, Türkiyəni də SSRİ-nin tərkibinə qatmaq istəyirdi. Bunun üçün xüsusi hücum planı da hazırlamışdı. O zaman Amerika və digər NATO üzvlərinin səyləri nəticəsində təcili surətdə Türkiyə NATO-ya qəbul olundu. Bundan sonra Stalinin qabarmış iştahası ta-

mamillə küsdü, çəkilib yerində oturdu. Rusiyanın təsir dairəsində olan KTMT ölkələri ilə NATO ölkələrini müqayisə etməyə belə əsas yoxdur. Putinin əsas niyyəti bellidir. Qarşısında zəifləmiş Avropanı görmək istəyir. Eyni zamanda, Avropa Birliyi ilə ABŞ arasında münasibətlərin kəskinləşməsinə arzulayır. Xüsusilə, NATO-nun Şərqiş doğru genişlənməsindən Kreml uzun illərdir narahatdır. Putinin bu fikirləri heç bir reallığa uymayan, tama-

milə siyasi məqsədlər güdən, həm də NATO üzvlərini aşağılayan bir deyimdir. NATO çərçivəsində Amerikanın Almaniyaya və Fransaya təzyiqləri mümkündürmü? Əvvəllər hətta Fransa NATO-nun hərbi strukturlarından çıxmışdı, son vaxtlarda qayıdıb. O vaxtlar Amerika ilə fikir ayrılığı olduğuna görə, Fransa bu addımı atmışdı. Demokratik ortamda formalaşmış, yaxın əlaqələrə malik, üçüncü bir dövlətin təcavüzünə qarşı birgə mübarizədən bəhs edən bir birliyi bu qədər aşağılamaq, bir siyasətçinin siyasi niyyətlər güd-

məsindən xəbər verir. NATO çərçivəsində heç bir asılılıq yoxdur. Bunu Rusiya-Türkiyə münasibətləri aydın surətdə göstərir. NATO üzvü olan rəsmi Ankara Rusiya ilə yaxın əlaqələrini qurur, Amerika ilə deyil, Kreml ilə birlikdə Suriyada əməliyyatlar aparır. Digər sahələrdə də Rusiya ilə Türkiyənin münasibətləri ən yüksək səviyyədə inkişaf edir. NATO üzvlərini kimsə tutub, təşkilatın ətrafında zorla saxlamır, onlara hər hansı bir formada əmr və göstərişlər də verilmir. Amma Rusiya Ermənistanı öl desə, ölər, qal de-

sə, qalar. Özündə olanı başqasında axtarmaq heç bir dövlət başçısına başucalıqı gətirən amil deyil. Düşünürəm ki, Rusiya bu məsələdə yenə də əks-təbliğata üstünlük verir. Qərbdə ölkələrinə yenə də barmaq silkləmək, əzələ nümayiş etdirmək eşqinə düşüb. Bu nöqtəyi-nəzərdən belə fikirlərlə qarşı tərəfi aşağılamaq istəyir. Bu da qeyri-mümkündür. O dövlətlər bu cür düşüncələrə təbəssümlə cavab verirlər".

Politoloq Putinin aşağılayıcı fikirlərinin Rusiyanın Türkiyə ilə münasibətlərinə necə təsir edəcəyi, eləcə də, NATO dövlətlərinin ona necə təpki verə biləcəkləri barədə də danışdı: "Bu açıqlamalar Kremlin Türkiyə ilə münasibətlərinə bir soyuqluq gətirməyəcək. Türkiyə Rusiya ilə əlaqələri möhkəmləndirmək xətti götürüb. Bu xətt hətta NATO-dakı əlaqələrinə zərbə vursa belə, yenə də Rusiya ilə əlaqələri möhkəmləndirməkdə qərarlıdır. Bu baxımdan Rusiya-Türkiyə münasibətləri inkişaf xətti üzrə yüksəlir. Amma NATO-nun digər dövlətləri Rusiyani bir nömrəli düşməni kimi görürlər, Amerika da həmçinin. Bu açıqlama tərəflər arasındakı ideoloji qarşıdurmanı, siyasi etimadsızlığı, hətta siyasi qarşıdurmanı daha da dərinləşdirir, vəziyyəti gərginləşdirir doğru aparır. Rusiya Suriya, Koreya kimi ərazilərdə vəziyyətin onun xeyrinə getmədiyini gördüyünə görə, bu cür qəzəbli, ölçülüb-biçilməmiş bəyanatlar verir, bununla da, həddən artıq əsəbi durumda olduğunu nümayiş etdirir".

□ Cavanşir ABBASLI

Dövlət Gömrük Komitəsinin generalı Qambay Əliyevin evindən 2015-ci ildə edilən oğurluqla bağlı aparılan araşdırmalar dalana dirənib. Generalın evindən çamadanla qızıl oğurlamaqda təqsirləndirilən qulluqçunun işinə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılır. Ancaq məhkəmə prosesi qeyri-müəyyən səbəblərə görə uzanır.

təklif elədi. Həmin müddətdə mən də, ailə üzvlərim də hədələndik”.

Qeyd edək ki, işdə zərərçəkmiş tərəfin vəkilləri generalın və ailə üzvlərinin adının hallanmaması üçün çalışırlar.

Hazırda həbs edilmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalan Sədaqət Məmmədova musavat.com-a danışarkən daha bir maraqlı faktın üstünü açmışdı. Onun sözlərinə görə, bu işdə generalın adını çəkmək istəməsələr də, bütün əmlaklar, yaşadığı villa, oğurlanan qızıl onə məxsusdur, ancaq mərhum anasının və övladlarının adına rəsmiləşdirib.

Generalın villasından çamadanla oğurlanan qızılın taleyi - qulluqçu kimlərin güdazına gedir?

Həbs təhlükəsi ilə üzləşən qulluqçu: "Generalın qızı gəlib mənə dedi ki..."

Musavat.com xəbər verir ki, Qambay Əliyevin evindən qızıl oğurlamaqda təqsirləndirilən şəxs həmin villada qulluqçu işləmiş Sədaqət Məmmədovadır. 2015-ci ildə hadisədən bir neçə gün sonra şübhəli şəxs qismində saxlanılan S.Məmmədova barəsində 4 aylıq həbs qəti-İmkan tədbiri seçilmiş, sonra isə ev dustaqlığına buraxılmışdır. Çünki onun törətdiyi deyilən oğurluq əməlini sübut edən kifayət qədər fakt yox idi.

Cinayət Məcəlləsinin 177-ci (oğurluq) maddəsi ilə təqsirli bilinən S.Məmmədovanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesinə hakim Rahib Salmanov sədrlik edir.

Oğurluq hadisəsi general Qambay Əliyevin anası Böyükxanım Əkbərovanın adına olan İzzət Həmidov küçəsi ev 7, mənzil 8-də baş verib. General da anasının adına olan bu villada yaşayır. Generalın anası oğurluq hadisəsindən bir neçə ay sonra dünyasını dəyişib. Mərhum məxsus mənzildən ümumi dəyəri 160 min manata yaxın qızıl-zinət oğurlandıqı qeyd edilir. Oğurlanan qızıl zinət əşyalarının mərhum məxsus olduğu bildirilir.

Hazırda oğurluqda təqsirləndirilən S.Məmmədovanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi bir ildən artıqdır ki, davam edir. Proses qeyri-müəyyən səbəblərə görə dəfələrlə təxirə salınıb. Sonuncu dəfə may ayında baş tutan

qısa prosesdə hakim məhkəmə istintaqının yekunlaşmasını təklif etmişdi. Ancaq dövlət ittihamçısı iş üzrə şahid qismində tanınmış bir nəfərin məhkəməyə gəlmədiyini və onun dindirilməsinin vacibliyini qeyd edib. Dövlət ittihamçısı söyləyib ki, Sədaqət Məmmədova evdən çıxarkən taksiyə minib. Və bu zaman onun əlində çanta olmasını görə, bu haqda danışı biləcək taks sürücüsü İbrahim Mərdanov məhkəməyə mütəlak dindirilməlidir.

İttihamda yazılır ki, S.Məmmədova işlədiyi villadan qızıl gətirdikdən sonra çağırıldığı taks ilə hadisə yerindən uzaqlaşmış. İttihamda görə, taks sürücüsü S.Məmmədovanın əlində olan çantaları görüb. Prokurorun bu təklifindən sonra məhkəmə prosesinin təxirə salınması ilə bağlı qərar qəbul edilib. Bu qərardan sonra məhkəmə prosesi iki ayı günə təyin edilərsə də baş tutmamışdır. Növbəti məhkəmə prosesi isə iyunun 5-nə təyin edilib.

Sədaqət Məmmədova isə oğurluq hadisəsində generalın kürəkəni Ramin Qədirovdan 200 min pul istəyib. Generalın anası isə Ramin Qədirova 4 min manat verib. Həmçinin Ramin Qədirov arvadının ondan xəbərsiz ev aldığından xəbər tutub və intiqam almaq istəyib.

S.Məmmədova həbsdən azad edildikdən sonra mətbuata açıqlamasında deyib ki, generalın adını bu işdə hallandırmamağa çalışırlar. Onun iddiasına görə, oğurlanan qızıl generalın olsa da, anasının adı çəkilir.

S.Məmmədova generalın qızı tərəfindən rüşvət təklifi aldığı və həmçinin hədələndiyini də bildirib: "Kürdəxanıda saxlanılarda generalın qızı Sevinc gəlib dedi ki, 150 min verəcəm, amma ərimin adını çəkmə. Sonra generalın adamı Rauf Mehdiyev mənə işi boynuma almağımı

İ.MURADOV

İ.MURADOV

İ.MURADOV

İ.MURADOV

İ.MURADOV

Saathda qan donduran olay: intihar edəcəyini yazan azyaşlının meyiti tapıldı

Dünən Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Böhran Vəziyyətlərində İdarəetmə Mərkəzinə Muğan kanalının Saath rayonunun, Qaralar kəndi ərazisindən keçən hissəsində (ən yaxınlıqdakı xilasətmə məntəqəsindən 120 km aralı, nəzarətsiz ərazidə) 1 nəfərin batması barədə məlumat daxil olub.

Lent.az nazirliyin saytına istinadən xəbər verir ki, dərhal Kiçikxəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasətmə Dövlət Xidmətinin xilasediciləri hadisə yerinə cəlb olunub və vətəndaşın axtarışlarına başlanılıb. 04 iyun 2017-ci il tarixində 2007-ci il təvəllüdü Fərəcov Etibar Ramin oğlunun cəsədi "Salyan" sularda xilasətmə məntəqəsinin xilasediciləri tərəfindən batdığı yerdən 3 kilometr aralıda tapılıb çıxarılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Qeyd edək ki, 10 yaşlı Etibar evdə dalaşandan sonra hasara intihar edəcəyi ilə bağlı cümlə yazıb. Onun ayaqqabısı kanalın kənarında tapılıb.

Maşın-maşın rəzilik...

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Deyirlər, yenə bir düjün manı yığış bir maşının ətrafına... Ana-bacı söhbəti, söyüş, qarğış havada uçuşur. Bəli, adına şoumen deyilən adam və onun təmsil olunduğu telekanal da bu rəzalətdən zövq alır, reyting yığır, reklamdan gəlir əldə edir, bir sözlə, qazanır. Bizim kimi evindən milli telekanalları əskik edən adamlar da xəbər almaq üçün saytları açanda bu rəzilliklər evimizə, gözü müzə soxulur. Bəli, baxmırıq. Bəli, hər gün orda baş verənləri təqib etmirik. Açıq, çoxumuz heç bilmirik ki, o yarışın mahiyyəti nədir. Sadəcə, bildiyimiz odur ki, orda hamı bir-birini söyür və ya söymək zorundadır. Necə deyirlər, azərbaycanlılar çoxdan gözlədikləri və həsrətində olduqları verilmiş qovuşublar.

İndi özünü ağıllı göstərmək istəyən biri çıxıb deyəcək ki, dünyanın hər yerində belə şou proqramlar var, qalmaqsız şou olmaz, müğənni-artist tayfasından atom parçalamağı gözləmək doğru deyil, onların işi şoudur və bla-bla-bla... Amma mən razılaşmıyacam. Çünki həmin verilşlərin yayımlandığı digər ölkələrin telakanallarında paralel olaraq, həm də siyasi debatlar, tok şoular, təhsil, səhiyyə haqda verilşlər yayımlanır. Yəni, siyasətçi də canlı yayım zamanı studiyada su dolu bardağı opponentinin başına çırpır. Demokratik ölkələrdə bunun olması izah ediləndir. Üstəgəl, orda adına şou biznes deyilən industriya yüksək səviyyədə inkişaf edib. Disk satışı, konsertlərdən əldə olunan gəlir, bununla paralel gələn reklam təklifləri... Bəli, hamısı sənətinin alın tərili ilə qazanmasına yol açır. Bizlərdə isə bütün pəncərələri, nəfəsləri qapadıblar. Manısı təbliğat konsertinə çıxarırlar, çıxmayı qara siyahıya salırlar, camaat heç toyuna da çağırırlar. Reklam, disk, konsertdən gələn gəlir haqda isə heç danışımağa dəyməz. Bütün bunları adına "sponsor" deyilən o sehrli çubuq həll edir. Belə bir ölkədə, belə bir şəraitdə bu cür verilş hazırlamaq isə... açıq, tamaşaçının zəkasına, intellektinə tüpürməyə bənzəyir. Düzəlmişdi hər yarağımız, qalmışdı saqqal darağımız...

Milli kanallarda ancaq burun suyunun müşayiəti ilə ailə-tələ verilşləri qalıb, bir də bu cür ucuz şoular. Hətta o "filankəs itdi, bəhmənəkəs arvadını atdı" sayaq proqramlarda da problemin əsl mahiyyətini heç kim açmırmı, açmağa cəsəretə və ya icazəsi yoxdur. Anlaşılmır ki, 9 milyonluq bir ölkənin yarıdan çoxu niyə kəndlərdəki imarət kimi evlərini boş qoyub, düşüblər Rusiyanın çölünə. Niyə ali təhsilli adamlar gedib kafelərdə qab yuyurlar... Bu verilşlər də şou mahiyyətlidir. Hay-küy, isterika, gap-gop, qoyma gəldi...

Halbuki normal reklamı, reytingi, səviyyəsi olan kanallarda hər şeyin öz yeri olur. Reklamı reklam yerində verirlər, serialı, filmi film yerində, tok şousu da üstəgəl. O gün internetdə bir yerli kanalın çəkdiyi seriala gözüm sataşdı. İnsafən, komik bir sitkom çəkmişdilər, baxıb, xeyli güldürdüm. Amma serialın yarıdan çoxu bunlara sponsorluq edən firmanın reklamı ilə dolu idi. Ssenariyə salmışdılar, dialoqlar düzəltmişdilər. "Gizli reklam" deyilən anlayışın anasını ağılatmışdılar. Özünə hörmət qoyan heç bir kanal bu cür ucuz reklama getməz. Təsəvvür edin, siz serialdan gülməz qazanacağınızı düşünürsünüz, amma o, sizə hansısa qabyuyan şampunu reklam edir. Məsələn, belə: "Arvad, bu şampunla qab yerinə səni yusam, necə olar?" Nə anladım mən bu serialdan? Reklama parodiya deyilmi?

Bir yazır dostum sosial şəbəkələrdə bu verilş barədə müzakirələri oxuyandan sonra ilk ağılına gələn sual bu oldu: Sən bilmirsən, o əlini maşının üstünə qoyanlar ayaqyoluna getmək istəyəndə nə olur? Adamın verilş haqda sifir anlayışı var, elə mənəm də. Elə neçə gündür, ikimiz də o haqda düşünürük. Amma ilkin cavabı artıq özümüz tapmışıq. Sadəcə, xalqdan ayıbdır, açib-ağartmaq olmur.

Məşhurlar hansı brend markalardan geyinir?

Tanınmışların zövqləri müxtəlif olsa da, ortaq yanaşmalar da var...

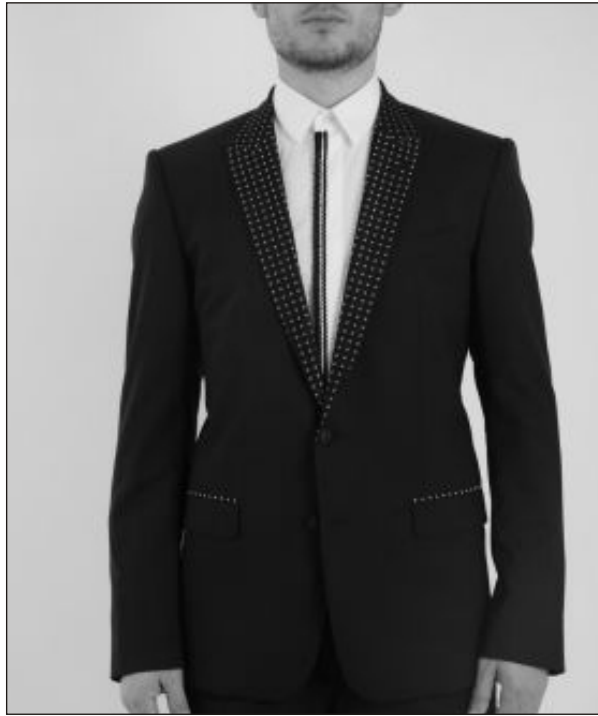
Məşhurların hansı brend markadan geyindikləri hər zaman ictimaiyyət üçün maraqlı olub. Araşdırma zamanı məlum olur ki, dünyaca məşhurlar, eləcə də siyasilər daha çox yerli istehsal deyil, əsasən xarici məşhur brendlərdən geyinməyə üstünlük verirlər.

Məsələn, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin kostyum seçimində İtaliyanın "Brionu" markasını çox sevdiyi artıq məlumdur. Qalstuk seçimində isə prezident daha çox "Valentino", "Moschino" brendlərinə üstünlük verir. Putin paltolarını "Nina Ricci"dən, kurtkalarını "Canada Coorse"dən, ayaqqabılarını "Baldinini", "Salvatore Ferragamo", "Timberland"dan, papaqlarını isə "Zilli" firmasından alır. Prezident saatlarını isə "Patek Phillipe", "Brequet" firmasından sifariş edir.

Eləcə də sabiq Fransa prezidenti Nikola Sarkozy də geyimlərində yerli deyil, daha çox italyan istehsalı firmalara üstünlük verir. Belə ki, Sarkozy penceklərini İtaliya firmaları olan "Kiton", "Stefano Ricci", "Brunello Cuccinelli"dən sifariş edir. Ayaqqabı seçərkən isə əsasən "Betrulli" firmasına üstünlük verir. Sarkozy prezidentliyi dövründə qol saatlarını daha çox "Rolex" firmasından almış.

Rusiyanın baş naziri olan Dmitri Medvedev də İtaliyanın "Brioni", "Kitoni" firmalarına üstünlük verir. O da Sarkozy kimi ayaqqabı seçimində "Bertulli"yə, İsveçrə saatlarına üstünlük verir. Dünyaca məşhur ulduzlara gəldikdə isə, Leonardo Di Kapri onun "Giorgio Armani" və "Christian Louboutin", Kevin Xartin "Dolce & Gabbana", Silvester Staloninin "Saint Laurent", Ennio Morikoni onun isə "Dolce & Gabbana" brendinə üstünlük verdiyi məlumdur.

Bes azərbaycanlı tanınmışlar hansı brendlərə üstünlük verir? Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə daha çox yerli istehsal olan geyimlərə üstünlük verdiyini açıqladı: "Kostyum və köynəklərimi daha çox Azərbaycanda tikdirirəm. Ayaqqabıya gəldikdə isə onları daha çox xaricdən alıram. Onlar da müxtəlif firmalardan, xüsusən də italyan istehsalı olur. Saat aksesuar geyiminə isə o qədər də diqqət et-

mirəm. Hələ bu günə qədər özüm saat almamışam, yalnız verilən hədiyyələr olub".

ADP sədri Sərdar Cəlalov isə aldığı geyimlərin brendlərinə diqqət etmədiyini dedi: "Sadəcə, paltarların rəngi, ruhu xoşuma gəldikdə alıram. Daha çox insana azadlıq verən paltarları xoşlayıram. Yeni rəsmi, klassik geyimləri alarkən onları uyğunlaşdırmağım, bu da azadlığı əldən alır. Ona görə də daha çox rahat paltarlar alıram".

ADP sədri geyim alarkən hansı ölkənin istehsalı olduğunu da diqqət etdiyini bildirdi: "Məsələn, Çin istehsalı olan geyimləri almıram, uşaqlara da qadağan edirəm. Çünki bu cür paltarlar insan orqanizminə ziyanlıdır. Bunun üçün də Türkiyə istehsalı paltarlarına üstünlük verirəm. Hətta Avropaya gedəndə çox nadir hallarda xoşuma gələn geyim alıram. Fikrimcə Türkiyə istehsalı olan paltarlar dünyadakı brendlər qədər yüksək səviyyədedir".

Politoloq Elçin Mirzəbəyli isə qeyd etdi ki, adətən geyim əşyalarını səfər etdiyi ölkələrdən alır: "Brend mənim üçün önəmli deyil. Əsas geyimin insana necə yaranması və geyim əşyasının keyfiyyətidir. Səfər etdiyim ölkələr arasında Türkiyə ön sırada olduğu üçün daha çox qardaş ölkənin istehsalı olan geyim əşyalarına üstünlük verirəm. "Karaca", "Kiğili", "Colin's" sevimli markalarıdır. Bundan başqa İtaliyanın "Fabio" şirkətinin qış geyimlərini çox bəyənirəm və imkan düşdükcə alıram. Lakin daha öncə də qeyd etdiyim kimi brenddən daha çox keyfiyyət və təbii ki, zövq önəmlidir. İn-

sanın yaraşıqlı, gözəgəlimli, estetik görünməsi geyim əşyasından daha çox zövqlə bağlı olan məsələdir. Mən bahalı yox, zövqlə geyinməyi sevirəm".

Sənətçilərdən müğənni Elariz Məmmədova da geyimlərin yerli istehsalı olan geyimlərə üstünlük verdiyini açıqladı: "Elatu" moda evindən olan geyimlərə üstünlük verirəm. Modelyerim Rüşət Hüseynovdur. Sonuncu gördüyünüz müxtəlif rəngli kostyumların həmin modelyerin məhsuludur. Əvvəllər Türkiyə, Amerika istehsalı olan geyimlər alırdım. Sadəcə olaraq modelyerim əynimə çox gözəl kostyumlar tikdiyi üçün başqa geyimlərə üstünlük vermirəm".

Əməkdar artist Baloğlan Əşrəfov da yerli istehsal olan "Elatu" a üstünlük verdiyini dedi: "Mənə yaraşanı geyinirəm. Məsələn, indi bəzilərinin səsi yoxdur, amma onları toylara aparırlar, brenddirlər. İndi də geyimin brend olması əsas deyil, əsas odur ki, mənə yaraşsın".

Rejissor, klipmeyster Fuad Əlişov da geyimlərin brend olmasına diqqət etmədiyini dedi: "Əsas odur ki, rahat və materialı yaxşı olsun. Bu brend də, tanınmamış firma da ola bilər. Bilirsiz ki, indi brendlərin çoxu Asiya ölkələrində istehsal olur. Məsələn, Çin, İndoneziya, Vyetnam və sairə. Çox zaman görürük ki, onların ekzotik brend olsa da, keyfiyyət baxımından hazırlanması həmin ölkələrdə olub. Buna görə də o brendlərə baxmağa ehtiyac yoxdur".

Uşaqların təhlükəsinə çevrilən smartfonlar - çıxış yolu nədir?

Ölkənin baş pediatri mümkün fəsadlar barədə xəbərdarlıq edir

Smartfon telefonların artıq həyatımızın bir hissəsinə çevrilməsi danılmazdır. Hər keçən gün daha da təkmilləşən telefonlar bizə artıq təkə rabitə vasitəsi kimi deyil, kamera, internet, sosial şəbəkələrdən istifadə etmək, müxtəlif oyunlar oynamaq üçün lazım olur.

Gündəlik olaraq evdə, işdə, yolda, səyahətdə olarkən rahat şəkildə kimlərsə əlaqə saxlaya bilir, hətta ödənişlər edirik. Lakin smartfonlar artıq uzun müddətdir təkə böyüklərin deyil, həm də uşaqların, hətta azyaşlı körpələrin də həyatına daxil olub. Danılmaz faktır ki, indi bir çox valideynlər smartfonların zərəri haqda məlumatlı olsalar belə, yenə də öz uşaqlarının əllərinə oyun oynamaq və yaxud "başını qatmaq" üçün mobil telefonlar verirlər.

Dünya alimləri dəfələrlə bildirlər ki, azyaşlı uşaqlar üçün smartfon telefonları təhlükəlidir. Aparılan təcrübələr onu göstərib ki, 2 yaşına qədər uşaqların əllərində uzun müddət smartfon saxlanması onların nitqinin inkişafını əngəlləyir. Ümumilikdə isə 2 yaşına qədər körpə uşaqlara mobil vasitələrin verilməsi doğru deyil.

Qeyd edilir ki, daha böyük yaşlı uşaqlar isə gün ərzində gün ərzində cəmi 2 saatdan artıq məşğul olmasalar yaxşıdır. Yeni-yetmələrə gəldikdə isə valideynlər uşaqlarını daha çox təhsillə bağlı məlumatları izləməsinə diqqət etsinlər. Ən azından telefonlardan yayılan radiasiyanın insan orqanizminə, xüsusən də uşaqlara necə ziyan vurduğu hər kəsə məlumdur.

Alimlər hətta qeyd edirlər ki, telefon söndürüldükdən sonra da ətrafda radioaktiv təsir edə bilər. Əgər təxminən 15 il bundan əvvəl smartfonlarda yalnız bir şüa ötürücüsü var idisə, indi onun funksiyaları artdığı üçün bu rəqəm 3-ə çatıb. Nəticədə insan orqanizmi 3 dəfə artıq şüa almış olur. Beləliklə, telefonla oynayan uşaqlarda göz və dəri xəstəlikləri yaranmağa başlayır.

Ötən illərdə Rusiya alimləri smartfon oynadan 5-12 yaşlı uşaqlar arasında təcrübə apararaq ayırd etmişdilər ki, radiasiya şüaları almış uşaqlarda smartfondan istifadə etməyən uşaqlarla müqayisədə beyin tutumunda azalma, diqqət dağınıqlığı və hafizə pozğunluqları yaranır.

Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutunun direktoru, ölkənin baş pediatri Nəsim Quliyev smartfonların uşaqlara ziyanı haqda danışdı: "Bu cür avadanlıqlar bədəne çox yaxın olanda toxumalarda ionlaşma və toxumaların qızmasına səbəb olur. Bu da maddələr mübadiləsinin pozulmasına, müxtəlif xoşagəlməz nəticələrə gətirib çıxara bilər. Buna görə də smartfonlar uşaqlara daha çox ziyan verə bilər. Çünki uşaqların orqanizmi daha sürətlə inkişaf etdiyi üçün maddələr mübadiləsi daha sürətlə gedir. Beləliklə, orqanizm daha gərgin rejimə fəaliyyət göstərir. Smartfonlardan istifadə etmək olar, amma vaxt məhdudiyəti olmalıdır. Saatlarla, gecə-gündüz onlardan istifadə etmək olmaz".

Qeyd edək ki, ötən illərdə Azərbaycan Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi də mobil telefonlardan qorunmanın ən sadə üsullarını təklif edərək uşaqların mobil telefonlardan uzaq tutmasını tövsiyə etmişdi: "Uşaqlara bu vasitədən yalnız məcburi hallarda istifadə etməyə imkan verin və mobil telefonları körpələrdən uzaq tutun, hətta qadınların hamilə olduğu dövrlərdə evdə olan bütün mobil telefonları söndürün".

- Mobil telefonlarla danışıqlarınızı mümkün qədər konkret edin, şəhərdaxili və ya şəhərarası rabitə xəttinə üstünlük verin.
- Telefonunuzu qulaqcıqlı ötürücülərlə idarə edin (bu zərərin qarşısını tam almasa da, müəyyən miqdarda kömək edir).
- Zəngli saat rejimində baş nahiyənizə yaxın qoymayın.
- Mobil telefonun ən zərərli olduğu vaxt - sənə zəng gələndə və sən nömrəni yığıb "yes" düyməsini sıxdığın anda telefonu başınızdan uzaq tutmaq lazımdır".

□ **Xalidə GƏRAY**

İzrail ənənəsi əsasında özəl tibbi sahədə 20 illik təcrübə! XƏSTƏLİKDƏN ƏZAB ÇƏKƏN İNSANLARA ƏSASƏN KİŞİLƏRƏ! DİQQƏT!!! AXIRINCI ŞANS!!!

Azərbaycanda və yaxud xaricdə diaqnoz təsdiqi və tam müalicəsi mümkün olmaybsa, **doktor VAİZ SƏMƏDOV** şəxsi tibbi metodikası ilə Sizin uğurlu və daha qarantili olaraq aşağıdakı xəstəliklərinizi keyfiyyətli müayinə və müalicə edə bilər.

- * Diaqnozu bilinməyən ağır hallar;
- * Xərçəngə şübhəli olan prostat düyünlü adenoması. Prostatitlər; Qipertrofiya və ya Atrofiya
- * Cinsi zəiflikdən tam impotensiyədək, marağın və aktların azalması;
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gəcəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Sidikdə və ya spermada qan;
- * Spermanın azalması və itməsi;
- * Kişi cinsi orqanının birdən əyilməsi və balacalması;
- * Oğlan uşaqlarında cinsi orqanların (penisin və xayaların) inkişafdan qalması;
- * Hormonal və infeksiyon səbəbli sonsuzluq (kişi və qadınlarda);
- * Tala-tala və hərtərəfli saçların tökülməsi;
- * Gecə-gündüz uşaq və böyüklərdə sidik aktların pozulmaları; Enurez
- * 50 yaşdan sonra oynaqalarda və onurğada baş verən qeyri travmatik ağrılar və hərəkət çətinlikləri;
- * Psixo-nevroloji gərginlik, yuxusuzluq, qorxu, yad-daşın azalması və digər qərribə olan şikayətlər.
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar.

D-r V.Səmədovun əsas tibbi prinsipi - keyfiyyətli və təkrarsız müalicə aparmaq üçün xəstəliyin əsl və bütün səbəblərini aşkar etmək zəruridir.

Qəbula yazılmaq və ünvanı öyrənmək üçün saat 11-dən 23-ə dək, (050) 213-88-05 nömrəsinə, **d-r Vaiz Səmədova** zəng etmək olar.

Qəbul növbə ilə hər gün saat 12-dən sonra başlayır.

Yay fəslinin ilk günləri başlayan kimi ailələr planlar qurmağa başlayır. Harada, necə istirahət etməli, büdcəni necə planlaşdırmaq, daha uyğun, macəradan uzaq (və ya yaxın) yerləri necə kəşf etməli?

Məlum, indi dolların kursu bir neçə il öncə ilə müqayisədə daha baha olduğu üçün ailələr xaricdə istirahət planı barədə düşünməyə başlayırlar. Əksinə, ölkə daxilində, bir neçə günlük istirahət turu ilə kifayətlənirlər. Amma bununla bağlı plan qurmadan öncə də bilməyimiz lazım olan bəzi məqamlar var.

Tətil ildə bir dəfə yox, hər fəsilə bir dəfə olmalıdır

Ümumən ondan başlayaraq ki, psixoloqlar yaz ayları, xüsusən də mart ayının məzuniyyət üçün ən uyğun ay olduğunu düşünür. Qış boyu yığılmış yorğunluq yaz aylarında psixoloji nasazlıqlara gətirib çıxardır, yuxusuzluq və əsəbilik yaranır. Mütəxəssislər bu aylarda profilaktika məqsədi ilə məzuniyyətə çıxmağınızı məsləhət bilirlər.

ABŞ alimləri ilin dörd fəslində məzuniyyətə çıxmağı məsləhət bilirlər. Dyuk Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, insan məzuniyyətdən o zaman zövq alır ki, məzuniyyət bir həftədən çox olmayaraq ilin hər bir fəslində mövcuddur. İlk günlər məzuniyyətdə xoşbəxt anlar daha çox olur, yeddinci gün bu emosiyalar kütləşməyə doğru gedir. Məhz buna görə amerikalı alimlər psixoloji rahatlığa görə ildə dörd dəfə məzuniyyəti məsləhət görürlər. Yay aylarında istirahət misal üçün, oktyabr ayına nisbətən 40-50% daha baha başa gəlir. Bu səbəbdən yaxşı düşünün. Belə ki, sentyabr-oktyabr aylarında Türkiyədə, Yunanıstanda, İspaniyada hava hələ də isti, qiymətlər ucuz və insanlar az olur.

Məzuniyyətə bazar ertəsindən çıxın - tətili iki gün uzadı

İstirahət günlərinizi artırmaq istəyirsinizsə, təqvimin önünüzə qoyun və məzuniyyətinizi planlaşdırın. Məzuniyyətə həmişə bazar ertəsi çıxın bu zaman artıq siz şənbə günündən səyahətə çıxmağa bilirsiniz. Üstəlik, bayram günləri məzuniyyətinizə düşürsə, avtomatik istirahət günləriniz uzanacaq. Məzuniyyət pulunun miqdarı hansı ayda məzuniyyətə çıxmanızdan asılıdır. Məzuniyyət pulu belə hesablanır: son 12 ayın maaşı toplanır 12-ə bölünür, daha sonra alınmış rəqəm 30,4-ə bölünür və məzuniyyət günlərinə vurulur. Həkimlər hesab edirlər ki, insan orqanizminin tam istirahəti üçün 4 həftəlik məzu-

Bizi gözləyən ağır yay tətili haqda bilmədiklərimiz

Yay istirahətini planlaşdıranlar bu yazını oxusun

niyyət mütləqdir. Dünyada ən uzun məzuniyyət sahibləri fransızlar, almanlar, ispanlar, danimarkalılar və braziliyalılardır. Ən qısa məzuniyyət günləri isə ABŞ-da (14 gün), Yaponiyada (11 gün), Cənubi Koreyadadır (10 gün).

Hepimiz aileyiz.com saytının apardığı araşdırmaya görə, tətil zamanı insanlar ilk növbədə yol qəzalarından eziyyət çəkir. Qəzadan sonra insanların panikaya düşməsi davranış pozğunluğu ilə nəticələnir ki, bu da ciddi, xoşagəlməz nəticələr verir.

Məsələn, yol qəzasında yaralananların 50 faizinin xəstəxanaya çatdırılmadan dünyasını dəyişdiyi bildirilir. Şüurlu ilk yardım insan həyatını qurtarmağın yansıdır. Şüuru yerində olmayan, insan orqanizmi barədə məlumatı olmayanların yaralılarına toxunmaması məsləhət görülür. Bu halda onlar "qaş düzəldikləri yerdə göz çıxara bilərlər". Məsələn, yaralının boynu, kürəyi çox bərk ağrıyarsa, onun iflic olma ehtimalı nəzərə alınmalı və odayalın üstünə yerləşdirilməlidir. Bundan başqa, hər iki tərəfinə çanta, qum torbası kimi əşyalar qoyulmalıdır ki, silkələnməsin. Onu ən qısa müddət ərzində xəstəxanaya çatdırmaq lazımdır.

Xüsusən tətilini ölkə xaricində, ya da dağ ərəzilərində

keçirənlər idmana meyl edirlər. Tətil məkanlarında tennisdən tutmuş, paraşütdən hoppanmağa qədər bir çox idman növlərini gören tətilçilər onların hamısını bir-bir sınaqdan keçirməyə çalışır. Amma il boyu idmanla məşğul olmamış şəxslərin birdən-birə bu qədər yüklənməsi ciddi təhlükədir. Orqanizm öyrəşmədiyi üçün yüklənmiş idman proqramı insanları ciddi sağlamlıq problemləri ilə üz-üzə qoyur.

Məsələn, yaş 40-ı keçmiş, siqaret çəkən, idman vərdişi olmayan kişilərin tennis oynaması fəsadlıdır. Onlar daha çox topuqlarının yaralanması ilə qarşılaşırlar. Siqaretdən istifadə edən, ələcə də spirtli içki içənlərdə əzələ yırtığı özünü daha çox göstərir.

Bunları bilmirsinizsə, tətilə çıxmayın

Yay aylarında sahilə yaralanmalar və boğulmalar daha çox müşahidə olunur. Dənizin dayaz olduğu yerlərdə suya hoppanmaq olmaz. Bu, boyun və onurğa qırıqlarına, habelə iflic və ölümlərə səbəb ola bilər. Dəniz və hovuzda qarşılaşdığınız boğulmalara çox sadə üsulla müdaxilə edib, yardımçı ola bilərsiniz.

Boğulan şəxsi sahilə çıxarıldıqdan sonra onun mədəsində çoxlu maye olduğunu unutmaq olmaz. Bu səbəbdən də onu yana çevirib, dilini də bayıra çıxarmaq lazımdır.

Ondan dərhal sonra süni tənəffüslə yardım etmək məsləhət görülür. İlk iki müdaxilədən sonra xəstədən əl-qolunu hərəkət etdirib-etdire bilməyi soruşulmalıdır. Ondan sonra onu dərhal xəstəxanaya aparmaq lazımdır.

Dəri yanıqları, uşaqlarda mədə-bağırsağ infeksiyaları, dəri infeksiyaları da tətil fəsadları arasında yer alır. Yayın qovurucu istilərindən can qurtarmaq istəyənlər daha çox hovuzu tərcih edirlər. Təmizliyinə xüsusi önəm verilməyən, gigiyena problemi olan hovuzlar tətilçilər üçün ciddi fəsadlar yaradır. Belə ki, bir çox dəri infeksiyaları, habelə qadınlarda ginekoloji problemlər məhz natəmiz hovuzlar ucbatından baş verir. Mütəxəssislər bu səbəbdən də hovuzda xüsusi rezin papaqla girməyi tövsiyə edirlər. Bəzi hallarda tətilçilər hovuzda xüsusi köynəklə də girirlər ki, bu, dəri allergiyası olan şəxsləri xlorlu sularından qoruyur. Bundan başqa, hovuzdan dərhal sonra duş qaçılmazdır. Bu halda virusların bədəninizdə kök salmasının qarşısını nisbətən ala bilərsiniz.

Dəri yanıqlarının qarşısını almaq üçün bəlli saatlarda gün altında olmaq lazımdır. Məsləhət görülür ki, tətilin ilk günlərində Günəş vannası daha az qəbul edilsin. Dəri birdən-birə öyrəşmədiyi Gü-

nəş şüasının altında yana və bütün tətil boyu insana əziyyət verə bilər. Yaş çimərlik paltarında günəşlənmək də ziyan imişdir. Dermatoloqlar bildirir ki, bu, daha çox qadınlar üçün fəsadlar yaradır. Qulaq iltihabları, yaş zəminlərdən yayıla biləcək xəstəliklər də risk faktorunu artırır.

Havanın istiləşməsi dəri xəstəliklərinin artmasına yol açır. Əsas səbəb uşaqların tətilə çıxdıqdan sonra küçədə, əyləncə və şəraitə yaxşı olmayan yerlərdə oynamalarıdır. Rayon və kənd yerlərində kiçik yaşlı uşaqların heyvanlar və quşlarla təmasda olması da dəri xəstəliyinə yol açır.

Müalicəsi vaxt aparılan dəri xəstəlikləri zədələyici təsirlərə malikdir. Virus tez yayılır və bəzən epidemiyaya xarakterli daşıyır. Bəzən çibanın eməməsi üçün kiçik bir zədə kifayət edir. Dəridəki hər hansı qızartı yaxud ləkəyə valideynlər çox vaxt biganə yanaşırlar. Həkimlər isə vaxtında müalicənin vacib olduğunu deyirlər.

Piodermiya, çibən, korçiban, dolama kimi irinli dəri xəstəlikləri tez-tez baş verir. Bütün bunları və buna oxşar xəstəlikləri ətraf mühitdən zədələnməmiş dərinin üstünə düşən irintörədici mikroblar eməmə gətirir.

Bədəndən atılması lazım olan maye normal şərtlərdə sidik, nəcis və tənəffüslə atılır. Yay aylarında maye və mineral itkisinin qarşısını almaq üçün çox miqdarda maye qəbul etmək önəmlidir. Hər gün ən az 2-2,5 litr (10-12 stəkan) su içilməlidir. Bundan başqa, məşq edilərkən daha çox su içməyə diqqət yetirmək lazımdır. Maye qəbulu zamanı limonad, soyuq bitki çayları, şəkərsiz kompotlar və tezə sızılmış meyvə şirəsi kimi içkilər də doğru seçimlərdir.

Tətil varsa, yay varsa, zəhərlənmə riski də var

Keçək əsas məsələyə, yeni qidalanmaya. Tətil yerlərində insanlar daha çox ye-

məyə fikir verir. Xüsusən də söhbət açıq bufeti olan istirahət mərkəzlərindən gedirsə, insanlar limitsiz yemək-icməyi görəndə "stop" deyə bilmirlər. Bəs mədə fəsadı yaşamamaq üçün nə etməli? Mütəxəssislər məsləhət görür ki, gündə 3 dəfə və 3 ara pay qida qəbul etmək lazımdır. Bu zaman qan şəkəri normada qalır.

Yetərli və balanslı bəslənmə üçün gündəlik qidalanmada 4 əsas qida qrupundan istifadə edin - süd və süd məhsulları (süd, qatıq, ayran), ət-quru paxlalar-yumurta-pendir, çörək-taxıl (çörək, makaron, plov) və meyvə-tərəvəz qrupu.

Yayda mayonez, yağlı sous, yağlı qidalar və qızartmalardan uzaq olmaq məsləhət görülür. Yeməklərdə bitki yağlarından istifadə etmək, qızartma əvəzinə qaynadılmış yeməklərə üstünlük verilməsi də tövsiyə edilir. Xüsusilə yay aylarında qida zəhərlənmələri artır. Ona görə də bu mövsümdə çöldə və açıqda satılan yeməklərdən uzaq olun. Tez xarab olan potensial riskli qidaları (ət, yumurta, süd, balıq və s.) soyuducudan kənarında çox saxlamayın. Qidaların alınması, bişirilməsi və saxlanma mərhələsində gigiyenaya diqqət yetirin.

Dondurma və meyvəli şirniyyatları seçin. Qızardılmış və xəmir şirniyyatları əvəzinə südlü, meyvəli şirniyyatları, dondurmanı seçin. Ancaq hər qidada olduğu kimi bunda da miqdarına diqqət yetirin. Qida istehlakında hər vaxt pay miqdarına diqqət yetirməliyik. Ancaq yayda xüsusilə tətilərdə açıq bufetdən qida istehlakına meyl olur. Bu vəziyyətdə əvvəlcə hazırlanan yeməkləri nəzərdən keçirin, seçdiyiniz yeməklərdən az-az götürməyə çalışın, qabınızı doldurarkən salatlardan başlayın, xüsusilə bol göyərti və tərəvəzli yeməklərə üstünlük verin.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

MUSAVAT

Son səhifə

N 119 (6733) 5 iyun 2017

Paxıl adamın dərisi avazıdır, daim depressiyada olur

Mütəxəssislər hesab edir ki, insan istəsə, paxıllıq hissini cilovlaya bilər. Əgər insan əzab çəkmək istəmirsə, bu hissi özünə yaxın buraxmamalıdır. Çünki insan elə bir varlıqdır ki, ürəyi istəyəndə hər şeyə nail ola bilər. Bacarığı olmayanlar, özlərini əskik hiss edənlər hər zaman paxıl olurlar, kiməsə paxıllıq etmək onu səviyyəyə özündən yüksək etməkdir. Paxıllıq xəstəlik halına çatanda həddən artıq qorxulu olur. Paxıl insan paxıllıq etdiyi şəxsə yanaşı, özünə də ciddi zərər vura bilər.

Paxıllıq hissi uzun müddət davam edirsə, artıq bu xəstəliyə çevrilir. Paxıl insanların xarici görkəmləri də dəyişir. Çünki daxili hissələri xarici görkəmdə özünü büruzə verir. Paxıllıq çəkənlər bir yerdə qərar tutmur, hər zaman kədərli, fikirli olur, dərisinin rəngi avazıdır, yalandan gülməklə özlərini ətrafa yaxşı olduqlarını göstərir. Paxıllıq xəstəlik halına çevrildə insan özü də iş görmək qabiliyyətini itirir. Paxıl hər zaman yalan danışır. Paxıl paxıllıq etdiyi insanın ünvanına yaxşı sözlər eşidikcə dəfələrlə ölürlər ki, bu da onu mənən məhv edir.

Paltarsız yatmağın faydaları budur

Beynəlxalq araşdırma görə, hər 3 insandan biri çılpaq yatır. Mütəxəssislərin fikrincə, çılpaq yatmaq bədən istiliyini tənzimləyir və ən yaxşı gecə yuxusu bəxş edir. Çılpaq yatmağın bilmədiyiniz faydaları var. Belə ki, bu, ilk növbədə dəri problemlərini həll edir. Bunun səbəbi odur ki, çılpaq insanlar bədən istiliyinin düşməsi ilə daha tez yuxuya dalır və daha keyfiyyətli yuxu yatırlar.

Gecə köynəklərindən xilas olmaq bədən istiliyinin yüksəlməsini əngəlləyərək dəri problemlərini həll edir. Çılpaq yatanda bədəndə melatonin miqdarı yüksəlir və yeni qəfəslər yaranır. Yatdığınız otağın qaranlıq olmasına, temperaturun isə 21°C-dən yuxarı

olmamasına diqqət yetirin. Ən azı 6 saat yaxşı yuxu infarkt riskini azaldır və diabetin inkişafını ləngidir. Paltarsız yatanlarda xolesterolun səviyyəsi aşağı düşür və stress hormonunun artımı zəifləyir. Saat 10-da ya-

Rus alimlər yeni orqanlar yaradacaqlar

2018-ci ildə Rusiya süni insan orqanlarının istehsalına başlayacaq. Rusiyada qəbul olunmuş "Biotibbi hüceyrəvi məhsullar" haqqında yeni qanun layihəsi insan orqanlarının süni yolla hazırlanmasına və transplantasiya təcrübəsində istifadəsinə icazə verir.

Qeyd olunur ki, qanunun bir neçə maddəsi gələn il qüvvəyə minəcək. Qanunun bütövlükdə tətbiqi isə bir neçə sənədin imzalanmasından sonra mümkün olacaq ki, bu proses də 12 aya qədər vaxt apara bilər. Qanun tibbi hüceyrəvi məhsulların hazırlanmasını, tədqiqini və tətbiqini nəzərdə tutur. Bununla yanaşı, sözügedən sənəd donor materiallarının toplanmasını və daşınmasını təmin edən bir sıra nüansları və saxlama şərtlərini də müəyyənləşdirir. Alimlərin fikrincə, qəbul edilmiş bu qanun elmin inkişafına dəstək verəcək, mütəxəssislərin insanlar üçün köçürülməsi zəruri olan orqanların hazırlanması ilə məşğul olmasına şərait yaradacaq.

Ekspertlər həmçinin qeyd ediblər ki, bu qanun biomateriallərin nəqli və bağlı problemləri də həll edəcək. Eyni zamanda hüceyrəvi məhsulların istehsalına nəzarəti də nəzərdə tutur.

QOÇ - Ulduzlar ötən günlərdə hamıdan çox yorulduğunuz bəyan edir. Ona görə də bu günü istirahətə həsr etməyə çalışın. Əyləncə və qonaqlıqlara vaxt ayırın ki, yorğunluğunuz getsin.

BUGA - Diş və ya baş ağrılarına mübtəla olmamısınızsa, günün ümumi mənzərəsi sizi qane edəcək. Məhəbbət amilinə isə yalnız söz kimi yanaşmayın. Uzaq olmayan ünvanlara qonaq getmək olar.

ƏKİZLƏR - Ünsiyyətdə olduğunuz hər kəsin hörmətini qazanmağa çalışın. Kosmik durumun xeyrinə tənzimlənməsi yarımçıq işlərin həllini sürətləndirməyi tələb edir. Dinə zidd addım atmayın.

XƏRÇƏNG - Müqəddəs dinimizin ənənələrinə hörmətlə yanaşın, hamıya mərhəmət göstərin, xüsusən də sıx təmasda olduğunuz insanlara. O ki qaldı maliyyə durumuna, bu bərədə narahat olmayacaqsınız.

ŞİR - İşgüzar sövdələşmələri başa çatdırmaq, yeni layihələri reallaşdırmaq üçün günün şanslarından istifadə edin. Amma hər bir söhbətdə qarşı tərəfi sonacan dinləyib sonra qərar verin.

QIZ - Ötən günlərin gərginliyi nahara qədər davam etsə də, təmkinli olmaqla bu müddəti itkisiz başa vura bilərsiniz. Təcrübəli insanların məsləhətlərinə qulaq asın. Darıxdığınız adamlarla mütləq əlaqə saxlayın.

TƏRƏZİ - Daxili səsizin qətiyyətli olması tələb edirsə, yalnız irəli atılın. Əmin olun ki, şanslar özü gəlib sizi tapacaq. Yaşlı doğmalarınızın fikirlərinə də hörmətlə yanaşın ki, mövqələriniz saxsılsın.

ƏQRƏB - Təxminən saat 13-ə qədər praktiki cəhətdən hər hansı yenilik gözlənilməsə də, sonrakı müddətdə vəziyyətin tam fərqli olacağına inana bilərsiniz. Ürəyinizdəki şübhələri qovun ki, təklənməyəsiz.

OXATAN - Həmkarlarınızla davranışları məcrasından çıxarmasınız, gün ərzində hansısa qanqaraçılığınla üzlənməyəcəksiniz. Pulla bağlı narahatlığınız da qismən səngiyəcək.

OĞLAQ - Qızgın iş günü olsa da, fəaliyyətə ara verib tamamilə fərqli zəmində iş aparmalısınız. Məhəbbət və qohumluq əlaqələrinə də vaxt ayırın. Gün ərzində maraqlı tanışlıqlar da gözlənilir.

SUTÖKƏN - Daxili stresslərinizin çoxalması ətrafda olan hər şeyə narazılığınızı artırır. Amma bunun yaxşı sonu olmadığı üçün bir qədər genişrəklil olun. Ümidinizi insanlara deyil, Allaha bağlayın.

BALIQLAR - Fəaliyyətdən daha çox qarşılıqlı münasibətlərə vaxt ayırın. Əgər deyilən istiqamətdə boşluq varsa, tələsin. Savab işlər görün. Bu gün sənədləşdirmə və müqavilələrdə mümkün qədər diqqətli olun.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Ömrü uzadan həb hazırlanıb

Moskva Fizikotexnika İnstitutu və Rogaçev adına Uşaq Gematologiya Mərkəzinin birlikdə hazırladığı yeni metod insan ömrünü ən azı iki dəfə uzadacaq. Son sınaq mərhələsindən keçməkdə olan yeni ixtiranın bu ilin payızında bütün dünyaya elan edilməsi gözlənilir. "İlk əvvəl insanın gənc və yaşlı hüceyrələrindəki genlərin müqayisə etdik. Sağlam genlərin funksiyasını niyə itirdiklərinin səbəblərini müəyyənləşdirdikdən sonra bu prosesi ləngidən bəzi həblər hazırladıq. Ümumilikdə 10 həb hazırlamışıq. Bunları hər gün qəbul edən insanın ömrü 120-140 ilə gədər uzanacaq", - deyərək layihə rəhbəri Andrey Garaja bildirdi.

Andrey Garaja hazırladığı metodun insan ömrünü uzatmaq la yanaşı, həm də üz qırışları, saç və dişlərin tökülməsi kimi prosesləri də ləngidəcəyinə inanır. Rus akademiklərin bu ixtirasının insanlar tərəfindən birmənalı qarşılanmayacağı aşkardır. Ancaq gec qocalmaq istəyənlərə təklif ediləcək olan həblərin nə qədər faydalı olacağı bilinməsə də ən azından zərərsiz olduğu deyilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "B-Z" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.